

Tartu Ülikool

Loodus- ja täppisteaduste valdkond

Ökoloogia ja maateaduste instituut

Geograafia õppekava

Magistritöö inimgeograafias ja regionaalplaneerimises (30 EAP)

**Eesti noorte teise kodu kasutamise motiivid ja põimumine kohaliku
kogukonnaga COVID-19 pandeemia ajal**

Hardi Heinvere

Juhendajad: Ingmar Pastak, PhD

Garri Raagmaa, PhD

Tartu 2022

Annotatsioon

Eesti noorte teise kodu kasutamise motiivid ja põimumine kohaliku kogukonnaga COVID-19 pandeemia ajal

Noorte lahkumine maalt pärsib maapiirkondade arengut ja süvendab ääremaastumist. Käesoleva töö eesmärk on analüüsida, kas COVID-19 pandeemia võis seda trendi murda ja Eesti maapiirkondi pikemas perspektiivis elavdada, tekitades pandeemia ajal oma teise kodusse pikemaks kolinutel noortel seal tugevaid sotsiaalseid sidemeid. Töös viidi läbi 10 intervjuud 24–40 aastaste teise kodu omanikega. Kvalitatiivse sisuanalüüsi abil selgitati välja noorte teise kodu kasutamise motiivid ja põimumine kogukonnaga enne pandeemiat ja selle ajal. Selgus, et pandeemia tõi teist kodu omavad noored pikemaks maale ning side sealse kogukonnaga suurenes, kui noor kontaktist ise huvitus. Pandeemia elavdas maapiirkondi ja tõstis noortel teise kodu olulisust. Siiski näevad noored mitmepaikse elustiili jätkumist.

CERCS: S230 Sotsiaalne geograafia

Märksõnad: teine kodu, COVID-19 pandeemia, kogukond, noored

Abstract

Estonian youth motives for second home usage and their integration with local communities during the COVID-19 pandemic

The rural youth out-migration restrains the development of rural areas. The purpose of this thesis is to analyse the expanding but very little studied contra-trend of young city dwellers movement to their rural second homes: their motives and interaction with local community, as well as the impact of the COVID-19 pandemic to this trend. 10 interviews were conducted with second home owners aged 24–40 and qualitative content analysis was used to find out their motives for second home usage: inversion, contact with nature, freedom, connection, and pragmatic motives. The results show that the pandemic strengthened the contact between young cottagers and local community (unless young people sought privacy). The pandemic enlivened Estonian rural areas, brought young people to the countryside and made second home more important for them. Nevertheless, multilocal lifestyle is expected to be continued.

CERCS: S230 Social geography

Keywords: second home, COVID-19 pandemic, community, youth

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Teoreetiline ülevaade	5
2.1 Teine kodu	5
2.2 Elukaareteooria ja noored.....	7
2.3 Teise kodu kasutamise motiivid	9
2.4 Teise kodusse kolimine ja põimumise roll	13
3. Andmed ja meetodika	16
3.1 Intervjueeritavad ja nende leidmine	16
3.2 Intervjuud ja nende analüüs	18
4. Tulemused	19
4.1 Noorte teise kodu kasutamise motiivid.....	19
4.2 Noorte kokkupuude kohaliku kogukonnaga	24
5. Arutelu	29
6. Kokkuvõte	34
Summary	36
Tänuavaldused	38
Kasutatud kirjandus	39
Lisa 1	48
Lihtlitsents	50

1. Sissejuhatus

Ääremaaliste maapiirkondade rahvastik on Eestis olnud juba aastakümneid languses. Peamiselt on see tingitud noorte arvelt, kes lahkuvad maalt suurematesse linnadesse õppima ja tööle (Leetmaa ja Väiko, 2015). Taoline “ajude äravool” on probleemiks maapiirkondade majandusarengule ning mainele, kuna mistahes piirkonna edukaks toimimiseks on oluline oskuste ja teadmiste kasv ning haritud noorte sissevool (Stockdale, 2006, Thissen, Fortuijn, Strijker ja Haartsen, 2010). Kui noored ei naase pereloomiseks maale, kahandab ääremaa rahvastiku ka vähene sündimus (Leetmaa ja Väiko, 2015).

See ei tähenda, et noored (käesolevas töös defineeritud y-generatsioonina ehk sündinud 1982–2005, vt. lk 9) poleks maaeluga kokku puutunud ning seda ei hindaks – paljude noorte jaoks tuleb kokkupuude maapiirkondadega lapsepõlvest või maal asuva teise kodu (sünonüümiks: suvekodu/maakodu) kaudu. Ka Eestis on teised kodud levinud nähtus. Kuigi nende omanikeks on üldiselt vanemaealised, pole noorte kokkupuudet teise koduga palju uuritud ning eriti tähelepanuta on jäänud noored teise kodu omanikud.

Seoses COVID-19 pandeemiaga on teise kodu temaatika saanud Eesti ühiskonnas kõlapinda ning esile on tõusnud arutelud, kas pandeemia toob kaasa rohkemate inimeste lahkumise suurematest keskustest, luues sellega pinnase vastulinnastumiseks (Raagmaa, 2020, Tammaru, 2021). Pandeemia tõi kaasa liikumispiirangud ning kaugtöö- ja kaugõppevõimaluste leviku, mis andsid teise kodu ligipääsuga noortele võimaluse ja ajendi kolida pikemaks maale ning luua sealse kogukonnaga tugevamaid sidemeid. Hetkel pole aga kindel, kas koroonapandeemia soodustab pikas perspektiivis põhielukohti, teist kodu või mitmepaikset elustiili tervikuna (Müller *et al.*, 2020).

Käesolevas töös võetakse intervjuude kaudu fookusesse 10 teist kodu omavat 1982–1997 vahemikus sündinud noort. Kvalitatiivse sisuanalüüsi abil uuritakse nende teise kodu kasutamise motivaatoreid ning põimumist kohaliku kogukonnaga enne koroonapandeemiat ja selle ajal. Töö eesmärk on analüüsida, kas COVID-19 pandeemia võib noorte maapiirkondadest lahkumise trendi murda ja Eesti maapiirkondi pikemas perspektiivis elavdada, tekitades pandeemia ajal oma teise kodusse pikemaks kolinutel noortel seal tugevaid sotsiaalseid sidemeid. Seoses töö eesmärgiga on püstitatud 2 uurimisküsimust:

1. Mis on teist kodu omavate (kuni 40-aastaste) noorte motiivid selle kasutamiseks?

Noorte kokkupuudet teise koduga on vähe uuritud ning konkreetselt pole käsitletud just noorte teise kodu omanike motiive selle kodu kasutamiseks. Käesolevas töös kasutatakse mõisteid nii motiiv ja motivaator – motiiv on põhjus millegi tegemiseks ning motivaator on miski, mis pakub põhjust millelgi tegemiseks (Oxford Learner's Dictionaries, n.d.). Kuigi varem on teise kodu kasutamise motivaatoritele lisaks uuritud põhjuseid selle soetamiseks (nt. investering) (Norris ja Winston, 2010), keskendub käesolev töö ainult motiividele, mis noori teise kodu omanikke pärast selle soetamist/pärimist seal ka edaspidi olema meelitab. Samuti uuritakse, kas ja kuidas koroonapandeemia neid motiive mõjutas. Selline info võib väärtuslik olla maapiirkondade omavalitsustele, nägemaks, mis noori (kui potentsiaalseid püsielanikke) teise kodu kasutamise juures köidab ja mida koroonapandeemia muutis.

2. Kui palju ja kuidas puutuvad teist kodu omavad noored kokku sealse kohaliku kogukonnaga ja kuidas COVID-19 pandeemia seda mõjutas?

Noorte põimumine kogukonnaga on oluline, kuna sotsiaalsed sidemed on oluliseks teguriks kohaga tugevama sideme tekkes (Kasarda ja Janowitz, 1974) ning tulevikus teise kodusse kolimiseks (Rye, 2015). Lisaks sellele on teise kodu kasutajate kaasatus kogukonda oluline maapiirkonna jätkusuutlikuks arenguks (Adamiak, 2018). Koroonapandeemiaga seotud piirangud ja kaugtöövõimalused võisid paljud noored oma maal asuvasse teise kodusse pikemaks elama meelitada, luues neile võimaluse kogukonnaga sidemeid luua. Siiski pole varem uuritud, kas ja kuidas põimumine teist kodu omavate noorte ja kohalike vahel toimunud on ja millest see sõltub. See info on samuti oluline maapiirkondade KOV-idele, et mõista, miks noored teised kodu kasutajad kohalikega põimuvad või ei põimu

Järgnevalt antakse teoreetiline ülevaade teise kodu nähtusest, selle kasutamise motivaatoritest, kogukonnaga tähtsusest teise kodusse kolimisel, aga ka elukaareteooriast ja noortest. Hiljem kirjeldatakse töös kasutatavaid andmeid ja meetodikat, tuuakse välja olulisemad tulemused, ja arutletakse nende üle, tuues välja paralleele ja lahknevusi varasemate teooriatega. Lõpetuseks võetakse kokku olulisemad tulemused ja järeldused.

2. Teoreetiline ülevaade

2.1 Teine kodu

Üha enamatel inimestel on tekkinud võimalus veeta aega endale huvi ja paremat elukvaliteeti pakkuvas keskkonnas (Kaltenborn ja Clout, 1998, Pitkänen, 2008, Benson ja O'Reilly, 2009). Sellist võimalust pakub aga linnakodu kõrvalt kasutatav teine kodu maal (Müller 2007, Pitkänen, 2008). Teist kodu võib defineerida kui perioodiliselt kasutatavat kodu maapiirkonnas, mis annab selle kasutajale võimaluse saavutada oma elustiilis mingi mõõde, mida põhikodu talle ei paku (Hall ja Müller, 2004). Kui põhikodu ja selle asukoht on üldiselt seotud töötamisega, siis teine kodu peamine eesmärk on puhkamine ja taastumine – see annab võimaluse eemalduda argisest linnaelust, veeta aega pere ja sõpradega ning olla loominguline (Marjavaara, 2008, Gallent, 2014, Dijst, Lanzendorf, Barendregt ja Smit, 2005, Hall ja Müller, 2018). Siiski ei ole teise kodu mõiste üheselt defineeritud, kuna see võib erineda nii hõivatuselt, omandilt, funktsioonilt kui muult iseloomult (Williams ja Kaltenborn, 1999, McIntyre, Williams ja McHugh, 2006a, Hall ja Müller, 2018,).

Kuigi esimese ja teise kodu mõistete eristamine annab märku, et elanik elab ühes kohas ja tõenäoliselt puhkab teises (Müller, 2002b), siis teise kodu kasutajaid võivad seda teisiti näha ning oma “ametlikku” teist kodu hoopis oma põhikoduks nimetada või seda vähemalt sama oluliseks pidada (Chaplin 1999, Hall ja Müller 2003, Halfacree, 2011). Mitmes mõttes on teise kodu kontseptsioon hägustunud, eriti kui selle kasutaja veedab seal pikemaid perioode järjest (Marjavaara, 2008, Rye, 2015). See tekitab omakorda probleemi teise kodu mobiilsuse uurimisel (Hall ja Müller, 2003). Kuigi teisi kodusid uuritakse tihti seoses vastulinnastumisega, võib nendes pigem näha paindlikku mobiilsust ja kohtadevahelisi suhteid. Selle asemel, et käsitleda linna ja maad klassikaliste vastandlike mõistetena, võib neid näha osana ühendatud võrgustikust (Müller, Hall ja Keen, 2004). Teist kodu ei saa mõista väljaspool selle suhet põhikoduga ja vastupidi (Hall ja Müller, 2018).

Teised kodud on (lääne ühiskonnas) laialdaselt levinud ning nende kasutamisest on saanud lahutamatu osa tänapäeva mobiilsusest (Hall ja Müller, 2004, Pitkänen, 2008). Nende üha suurenevat populaarsust on soosinud suurenenud sissetulekud, vähenenud töötunnid, mugavamad transpordivõimalused autode näol, aga ka erinevad nutitehnoloogiad, mille kaudu on teises kodus väga lihtne olla ühenduses muu maailmaga (Dijst *et al.*, 2005, Müller, 2007, Rye, 2015). Kuna ruumiline kaugus ei ole enam nii oluline, saab teises kodus edasi elada oma sotsiaalset elu või teha kaugtööd (Bachke ja Rye, 2011, Rye 2015 kaudu).

Üldreeglina on teine kodu põhikodule nii lähedal, et seal mugavalt päevaga või eriti just nädalavahetusega ära käia saaks (Jaakson, 1986). Seega koonduvad teised kodud peamiselt maapiirkondadesse linnade lähialadel (Hall ja Müller, 2004, Müller, 2006) ning eriti populaarsed piirkonnad asuvad rannikul ja muudes looduskaunites kohtades (Silm ja Ahas, 2010). Eestis vahetab vähemalt 5% elanikest hooajaliselt oma elukohta ning suures osas tehakse seda nädalavahetuste ja suvepuhkuste ajal (Silm ja Ahas, 2010). Eestis veedavad teises kodus rohkem aega kõrgema sissetulekuga ja lastega pered ning keskmiselt veedavad selle kasutajad seal aastas umbes ühe kuu (Ilves, 2020).

Seoses 2020. eriolukorraga Eestis algas teise kodu hooaeg aga mitu kuud varem, kuna linnaelanikud tulid peredega oma suvekodudesse eneseisolatsiooni (Allikas-Pürm, 2020). Pärast eriolukorra kehtestamist vähenes Eesti suurimates linnades elanike arv, kuid enamik väiksemaid omavalitsusi sai elanikke juurde, kuna paljud soovisid eriolukorra aja veeta oma teises kodus või mujal linnast eemal (Liikumisanalüüs, 2020). Kinnisvaraportaali kv.ee statistika näitas 2020. märtsis võrreldes eelmise aastaga kuuekordset kasvu otsingumärksõnale maakodu ning ka suvilaid ja talusid osteti oluliselt enam kui varasemal aastal (Mets, 2020). Üks värskemaid uuringuid (Czarnecki, A. Dacko ja M. Dacko, 2021) on leidnud, et kuigi enamuse teise kodu omanike jaoks ei mõjutanud pandeemia teise kodu kasutusmustrid, on siiski ka neid, kes hakkasid sealt kaugtööd tegema või linna tööle käima.

Teine kodu võib olla nii uusehitis, aga ka endine püsiv eluase (Müller, 2006, E. Tjørve, Flognfeldt ja K. Tjørve, 2013). Tegu võib olla näiteks nii vana taluhoone, peretalu, uhke maavilla, kämpinguhoone või isegi nõukogudeaegse *datšaga*, aga samas ei loeta üldiselt teise kodu alla mobiilseid eluasemevorme nagu autokaravane (Back ja Marjavaara, 2017, Silm ja Ahas, 2010, Tjørve *et al.*, 2013, Hall ja Müller, 2004). Teine kodu võib olla nii ostetud kui ka päranduseks saadud (Marcouiller, Gartner ja Chraca, 2013) – tihti jagatakse teist kodu peresisest mitmete generatsioonide vahel ja eeldatakse, et nooremad võtavad selle majandamise tulekus üle (Adamiak *et al.*, 2015, Pers, Lagerqvist ja Nordin, 2018). Sellega võivad kaasneda ka perisesed konfliktid, näiteks kui pärandamisel selgub, et noorematel ei ole teise koduga sarnased huvid ja ideed (Pers *et al.*, 2018).

Teised kodud jäetakse tihti planeerimises tähelepanu alt välja, kuna nende omanikud ei ole statistikas kajastatud (Müller 2007). Siiski mängivad need märkimisväärset rolli kohalikus majanduses, hoonete kasutuses ja korrashoius, kohaidentiteedi loomises, kogukonnaelu arendamisel, sotsiaalkapitali loomisel ning uute oskuste ja teadmiste toomisel piirkonda (Hall ja Müller, 2004, Gallent, 2014, Kindel ja Raagmaa, 2015). Teise kodu omanikud võivad

sinna ka tulevikus püsivalt kolida (Müller ja Marjavaara, 2012, Rye, 2015) ning kuna sellel on positiivne mõju, üritavad Soomes paljud omavalitsused seda kasvatada (Adamiak *et al.*, 2015). Siiski võivad teised kodud tekitada ka konflikte kohalike ja suvitajate vahel ning atraktiivse piirkonna puhul kinnisvarahinnad kohalikele kõrgeks teha (Hall ja Müller, 2004, Marjavaara, 2008). Marjavaara (2008) on aga väitnud, et kinnisvarahindade tõus ei avalda olulist negatiivset mõju ning ääremaastumise vähendamiseks on kasulikum tegeleda töökohtade ning haridusvõimaluste loomisega.

2.2 Elukaareteooria ja noored

Viimastel aastakümnetel on elukaareteooria saanud väga oluliseks paradigmat rändeuuringutes (Kulu ja Milewski, 2007, Falkingham, Evandrou ja Vlachantoni, 2020). Sellest lähtekohast vaadatuna saab indiviidi elukohavahetusi näha reaktsioonina tema individuaalsete või leibkonna vajaduste muutustele, mis toimuvad siis, kui inimene läbib olulisi eluetappe nagu näiteks kooli lõpetamine, tööturule sisenemine, perekonna loomine, suhtesse astumine, abiellumine, lahutamine või pensionile minek (Boyle, Halfacree ja Robinson, 1998, Kulu ja Milewski, 2007, Feijten ja Mulder, 2010, Bernard ja Vidal, 2019, Mikolai, Kulu ja Mulder, 2020). Elukohavaliku tegemine on seejuures kooslus indiviidi varasematest elukogemustest ning tema ootustest ja lootustest oma tulevaste elukaareetappide suhtes (Stockdale, MacLeod ja Philip, 2012).

Elukaareteooria kaudu saab näiteks seletada miks noored on mobiilsemad ja vahetavad elukohti sagedamini kui vanemad – nooremas eas lahkutakse nimelt enamasti oma vanematekodust, moodustatakse omaenda majapidamine, kolitakse kokku kaaslasega ning vajatakse ruumi tulevase pisipere jaoks (Knox ja Pinch, 2010, Lundholm, 2006, Müller ja Marjavaara, 2012). Siiski kulgeb iga inimese elu erinevat rada mööda ning selle etapid ei ole alati fikseeritud – elukaareteooria eelis küllaltki deterministliku elutsükliteooria ees ongi just see, et ta arvestab rohkem indiviidide eluradade mitmekesisust (Boyle *et al.*, 1998).

Elukaareteooriat saab kasutada ka teise kodu uurimisel, kuna teise kodu kasutuseesmärk- ja sagedus võib muutuda vastavalt selle kasutaja eluetapist sõltuvatest võimalustest ja vajadustest (McHugh *et al.*, 1995, Marcouiller, *et al.*, Lundmark ja Marjavaara, 2013, Pitkänen, Puhakka, Semi ja Hall, 2014). Elukaareperspektiivist vaadatuna võib paremini aru saada, mis inimesi oma teise kodu juures köidab või ei köida (Lundmark ja Marjavaara, 2013). Kui nooremas eas käiakse teises kodus pigem sõprade ja sugulaste kaudu, siis umbes

alates 40-ndast eluaastast muutub selle omamine tänu rahalistele võimalustele palju tavapärasemaks ja seal veedetakse ka rohkem aega (Pitkänen *et al.*, 2014). See on tingitud vanemate inimeste suuremast rahalisest võimekusest, ajaga tekkinud sidemetest piirkonna ja kohalikega, ning elukohaelistuste muutumisest, mis kaasneb laste kodust lahkumise, rohkema vaba aja või peatse pensionile minekuga (McHugh *et al.*, 1995, Marjavaara ja Lundholm, 2014, Norris ja Winston, 2010, Silm ja Ahas, 2010, Pitkänen *et al.*, 2014, Marcouiller *et al.*, 2013).

Kuigi on ka hulk nooremaid teise kodu kasutajaid ja omanikke (Soomes on kaheksandik omanikest kuni 45-aastased), on nende kokkupuude teise koduga teaduskirjanduses tähelepanuta jäänud (Pitkänen *et al.*, 2014, Adamiak *et al.*, 2015, Poikolainen, 2022). Pole uuritud, kuidas mõjutavad teise kodu kasutust näiteks lehestumine, lahtus või kodus olevad lapsed (Lundmark ja Marjavaara, 2013). Põhjus sellise fookuse puudumise taga võib olla selles, et teise kodu omanikud on enamasti vanemas eas ning seega keskendutaksegi elukaarest rääkides just hilisematele eluetappidele, mis on enamasti seotud pensionile minekuga (McHugh *et al.*, 1995, Müller *et al.*, 2004, Norris ja Winston, 2010).

Varasemad vähesed uuringud on ka andnud vastuolulise pildi noorte huvidest ja tulevikuplaanidest seoses teise koduga. Näiteks on spekuleeritud, et linnastumise tõttu ei pruugi noorte jaoks enam nii olulise kokkupuude oma juurte, pereajaloo ja lapsepõlvemaastikutega (Pitkänen *et al.*, 2014) ning seatud kahtluse alla, et kas teised kodud üldse kõnetavad nooremat generatsiooni või ootab selline mitmepaikne elustiil tulevikus üldse väljasuremist (Marjavaara ja Lundmark, 2013). Pitkänen *et al.* (2014) on läbi viinud ühe vähestest teemakohastest uuringutest ning leidnud, et kuigi Soome noortel (Y-generatsioon) pole enam nii tihe kokkupuude maaeluga ja nad veedavad teises kodus vähem aega, siis väga paljudel on ikkagi suvekodu kogemus lapsepõlvest olemas ning nende huvi teise kodu kasutamise vastu pole seepärast leigem.

Noorte kogemust teise koduga on oluline uurida, kuna varasemalt on leitud, et teise kodu regulaarne kasutamine varasemas eluetapis võib viia ka kolimiseni tulevikus (Müller ja Marjavaara, 2012, Marjavaara ja Lundholm, 2014). Lisaks on Müller ja Marjavaara (2012) Rootsisis leidnud, et üks kolmest teise kodusse kolijate vanuselistest haripunktidest (lisaks väikelastele ja 50-ndates inimestele) on just hilistes 20-ndates noorte seas. Lisaks sellele puutuvad palju noored vanemate, sugulaste või sõprade kaudu teise koduga kokku ning on võimalik, et sellisest kokkupuutest võib tekkida ka huvi teise kodu soetamise vastu. Huvitaval

kombel ongi Soomes ligipääs teisele kodule kõige suurem hoopis 25–34 vanusegrupis. (Pitkänen *et al.*, 2014, Adamiak *et al.*, 2015).

Kuigi Pitkänen *et al.* (2014) uurisid teist kodu ja noori 8 aastat tagasi, on tolle tööga analoogselt käesolevas töös noor defineeritud Y-generatsiooni liikmena, ehk 1982–2005 vahemikus sündinuna. Generatsioone käsitletakse enamasti vanuseliste kohortidena, kelle mõni unikaalne omadus mõjutab nende käitumismustreid (nö. generatsiooniefekt) (Pitkänen *et al.*, 2014). Y-generatsioon on varasematest erinev, kuna nende üleskasvamisperioodil on rolli mänginud tehnoloogia kiire areng, majanduskasv, paremad haridusvõimalused, globaliseerumine ning popkultuur (Moscardo ja Benckendorff, 2010). Eestis on eriti olulise mõjuga NSVL lagunemine ning sellega kaasnenud muutused ühiskonnas (Titma, 2002). Eestis on noorem põlvkond avatud, hinnates eriti enesearengut ning vabadust (Lilleoja ja Raudsepp, 2016). Generatsioonide kaudu inimeste käitumise uurimine lisab täiendava perspektiivi ka elukaareteooriale, kuid nende kahe mõjureid on keeruline eristada, kuna need on omavahel tihedalt seotud (Pennington-Gray, Fridgen ja Stynes, 2003, Pitkänen *et al.*, 2014).

2.3 Teise kodu kasutamise motiivid

Teise kodu kasutamisel mängivad rolli mitmed erinevad motiivid (Jaakson, 1986) ning need sõltuvad eluetapist, kus selle kasutaja parajasti on (Robertson, 1977, Godbey ja Bevins, 1987). Teise kodu kasutamise motiivide taga peituv mõtteprotsess on tihti keeruline, olles mõjutatud faktoritest nagu kultuuriline taust, isiklikud eelistused ja suhtumine, majanduslik olukord, aga ka praktilistest asjaoludest nagu vahemaa põhikodust või eeldatavast kasutusest (Nouza, Ólafsdóttir ja Sæþórsdóttir, 2015). Kuigi teaduskirjanduses käsitletavat teise kodu kasutamise motiivid varieeruvad üsna palju, korduvad paljud neist erinevates töödes.

Kaltenborn ja Clout (1998) on ühe rohkelt viidatud autorina uurinud teise kodu kasutamise motiive, liigitades need kolmeks kategooriaks. Nendeks on identiteedipõhjused (nt. kontrastsus modernse igapäevaeluga, staatuse sümbol), puhkus ning vaimne ja füüsiline taastumine (nt. ühendus loodusega, sotsiaalsed võrgustikud) ning pragmaatilisemad põhjused (eluetapp, lapsed, nädalavahetuste kasutamine, investeeringud – pragmaatilisi põhjusi mainiti siiski vaid märksõnaliselt ilma neid lahti seletamata). Kõige oluliseaks peeti motiive “tagasi loodusesse” (lihtne eluviis ja kontakt loodusega), vaheldus (võimalus tunda vaheldust argielust puhkamise ja meeldiva töö kaudu) ja püsivus (pikaajaline seotus piirkonnaga).

Adamiak (2018) on teise kodu kasutajad aga nende motiivide, kasutusmuustrite ja sotsiodemograafiliste tunnuste põhjal jaotanud 4 kategooriasse:

- 1) Passiivsed kasutajad hindavad teise kodu puhul vaheldust linnaelust ning selle koha puhke- ja looduskeskkonda (vaikust, üksiolekut, tehnoloogiast eemal olekut, lihtsamat elu). Nad ei pea hoone seisukorda oluliseks ning on pigem noored, kes käivad vanemate teises kodus ja seda väga tihti ei kasuta. Kohalikule majandusele nad palju küll ei paku, kuid neil võivad olla sidemed kohaliku kogukonnaga.
- 2) Aktiivsed kasutajad ei pea vaheldust oluliseks ning on pidevalt aktiivsed erinevate tegevustega looduses (kalastamine, marjade korjamine, aiandus). Samuti on neile oluline koha maine ja teenuste kättesaadavus. Nad on pigem vanemad mehed, kes on teise kodu ostnud ja kasutavad kohta tihti.
- 3) Perekasutajad hindavad teist kodu kui kohta, kus oma pere koos hoida. Neile on oluline lastesõbralik keskkond ning nad panevad rõhku sotsiaalsetele kontaktidele kogukonnas. Vaheldus linnaelust pole neile kuigi oluline. Tihti on nad teise kodu pärinud ning hoone on suur ja heas korras. Maapiirkonnale on nad majanduslikust seisukohast olulised.
- 4) Tarbivad kasutajad eelistavad suurt teist kodu, kus on kõrge tehniline standard ning mis on lähedal erinevatele puhketeenustele ning transpordiühendustele. Nad on enamasti jõukad, haritud, ning on teise kodu hiljuti ostnud. Nad on kohaliku majanduse seisukohast piirkonnale kõige olulisemad.

Järgnevalt antakse varasemat (küllaltki laialivalguvat) kirjandust kokku koondades ülevaade peamistest motiividest, mida teises kodu kasutamisel käsitletud on. Nendeks motiivideks on vaheldus, põgenemine, püsivus, looduslähedus, kompensatsioon, ja kindlus.

Vaheldus

Vaheldus (tõlgitud sõnast *inversion*, mida on keeruline eesti keelde panna) on oluline motivaator teise kodu turismi taga (Jaakson 1986, Lipkina, 2013), kuna teine kodu pakub tavaelule kontrasti tänu oma asukohale ja maapiirkonnalikule elustiilile (Müller, 1999). Nii esimesel kui teisel kodul on põhiroll, mida nad selle omaniku jaoks täidavad – üldiselt on põhikodul selleks töö ja teisel kodul puhkus (Jaakson, 1986). Teises kodus kulgeb aeg justkui rahulikumalt ning see loob võimaluse võtta paus, et oma elu nii füüsiliselt kui sotsiaalselt

lihtsamalt elada ning puhata. Selline tunnetuslik eristus põhi- ja teise kodu vahel kujutavadki endas vaheldust, mida teise kodu kasutajad tihti kogevad (Jaakson, 1986, McIntyre, Williams ja McHugh, 2006b).

Vaheldus ei välista, et teise koduga ei seonduks lisaks puhkevõimalustele “linnalikud” igapäevased kohustused eesotsas maatöödega (Robertson, 1977, Jaakson 1986, McHugh et al, 1995), näiteks erinevad hooldus- ja renoveerimistööd (Jaakson, 1986, Müller, 1999). Erinevalt linnast on aga maal piirid töö ja puhkuse vahel hägustunud (Chaplin, 1999, Kaltenborn ja Clout, 1998) ning Jaakson (1986) nimetab seda “töö kui puhkus”. Teisi kodusid kasutatakse ka puhkekeskkonnana (Marcouiller et. al, 2010) ning varasemalt on leitud (Pouta, Sievänen ja Neuvonen, 2006), et just noorem generatsioon hindab oma elus professionaalse identiteedi kõrvalt puhkamist.

Põgenemine

Vahelduse motiiviga on tihedalt seotud põgenemine (*escape*), mis kujutab endast eemaldumist argielu rutiinist ja sellega seonduvatest kohustustest (Chaplin, 1999, Dijst *et al.*, 2005). Chaplini (1999) sõnul tagab teises kodus käimine korduva võimaluse põgeneda kohta, kus end vabana tunda. Koroonapandeemia on põgenemise motiivile lisamõõtmegi andnud, kuna paljud linnaelanikud põgenesid koroonapiirangute ja isolatsiooni eest oma rohkem paindlikust pakkuvasse teise kodusse (Müller *et al.*, 2020).

McIntyre *et al.* (2006b) sõnul pole põhikodu ja teine kodu aga olemuselt nii erinevad – teise kodu kasutamist saab põgenemise asemel näha pigem erineval moel kodus olemisena. Teine kodu on põhikodu laiendus – üks täiendab teist ja vastupidi ning teise kodu kasutamine annab elustavat jõudu ka esimesele (Quinn, 2004). Jaakson (1986) on leidnud, et suhtumine nii põhi kui teise kodusse on mõjutatud kindlustundest, et üks või teine on alati naasmiseks olemas. Chaplin (1999) nendib, et teine kodu on justkui sümbioos rutiini käest põgenemisest, aga samas ka tuttavliku ja püsiva nautimisest.

Püsivus

Erinevalt teistest turistidest otsivad teise kodu külastajad uudsuse asemel ka püsivust, eriti kui see koht on juba põlvkondade kaupa pere kätte jäänud (Cohen, 1974, Jaakson, 1986, Kaltenborn ja Clout, 1998, Müller 2007, Lagerqvist, 2013). Pärandamise kaudu võimaldab teine kodu hoida sidet kohaga, kust sugulased juba lahkunud on (Kaltenborn ja Clout, 1998) ning side teise koduga on üldiselt tugevam neil, kes on selle pärinud mitte ostnud (Pers *et al.*, 2018). Teise kodu omanikud võivad selle piirkonnaga tunda isegi suuremat kiindumust kui kohalikud elanikud (Williams ja Kaltenborn, 1999, Stedman, 2006). Teises kodus käimine võib olla tagasimineku oma juurte, lapsepõlvemälestuste või hea maaelu juurde (Pettersson, 1999) ning need, kellel on kokkupuude maaeluga noores eas, kasutavad ka teist kodu tulevikus palju tõenäolisemalt (Adamiak *et al.*, 2015). On leitud, et varasemas eas tekkinud sidemed kohaga võivad kunagi sinna elama meelitada (Longino, 1992, McHugh *et al.*, 1995 kaudu) ning samuti võib see koht pakkuda kogukondlikku identiteeti (Jaakson, 1986).

Looduslähedus

Tihti käib teises kodus käimisega käsikäes “tagasi loodusesse” tunne ehk loodusläheduse kogemus, mida linnakeskkond pakkuda ei suuda (Jaakson, 1986). Kaltenborn ja Clout (1998) uuringu järgi ongi just see kõige olulisem motiiv teise kodu kasutamiseks. Teises kodus käimine võimaldab elada lihtsamat ja rahulikumat elu ning olla ühenduses loomuliku keskkonnaga enda ümber. See võib väljenduda näiteks erinevate ilmaolude tunnetamises, värskes õhus ja vee väärtustamises või erinevates välitegevustes nagu peenra harimine, marjul/jahil käimine, kalastamine, suusatamine, jalutamine, matkamine või päevitamine (Kaltenborn ja Clout, 1998). Samas pole kindlat viisi, kuidas teise kodu omanikud soovivad kogeda looduslähedust – see võib väljenduda nii loomuliku hindamises kui ka ümbritseva keskkonna esteetilises ümberkujundamises (Jaakson, 1986).

Eestis on leitud (Allikas-Pürn, 2020), et ka siinsed teise kodu kasutajad väärtustavad merd ja mitmekesist loodust ning looduse aastaringseid rütme. Samuti hinnatakse privaatsust, rahu, vaikust ning ka aias ja metsas toimetamise võimalust. Eesti suvekodu kasutajad on välja toonud, et seal käimine tasakaalustab linnaelu, pakkudes neile võimalust looduses rohkem aega veeta (Allikas-Pürn, 2020). Kokkupuude loodusega ja vaikuse nautimine on ka põhimotiivid, mille nooremad Soome teise kodu kasutajad välja tõid (Pitkänen *et al.*, 2014).

Kompensatsioon

Teises kodus käiakse ka selleks, et kompenseerida mõnda põhikodus olevat puudust. Kompensatsioonihüpoteesi kohaselt suurendab aedade, parkide ja puhkevõimaluste vähesus inimese põhielukohas vajadust teise kodu kasutamiseks (Hall ja Page, 2014, Strandell ja Hall, 2015 kaudu). On leitud, et tiheasustuses paiknevad ja väikese hooviga majapidamised omavad teist kodu tõenäolisemalt (Modenes ja Lopez-Colas, 2007, Strandell ja Hall, 2015). Teise koduga kaasneb tihtipeale palju maad, pakkudes selle omanikule rohkem võimalusi ja paindlikkust, näiteks juurdeehitamisevõimalust (Müller ja Marjavaara, 2012).

Kindlus

Teine kodu võib olla ka koht, mis ühiskonnas toimuvate kiirete muutuste taustal pakub kohalikku, turvalist ja stabiilset keskkonda, millele alati loota saab (Kaltenborn ja Clout, 1998). Sellise teise kodu väärtuse võis koroonakriis eriti esile tuua, kuna pandeemia ja isolatsiooni ajal otsiti teise kodusse põgenedes tihtipeale just sellega seonduvat kindlust ja turvalisust. Ka Eestis on leitud (Allikas-Pürn, 2020), et oma aed, loodus, erinevad välitegevused ja hõreasustus võimaldasid teise kodu kasutajatel piirangutega paremini toime tulla. Teise kodusse kindluse leidmiseks põgenemise nähtuses ei ole tegelikult oma olemuses midagi uut, kuna jõukamad inimesed on juba sajandeid saanud kriiside ja pandeemiade ajal põgeneda oma hõreasustuses paiknevale maalapile (Müller *et al.*, 2020).

2.4 Teise kodusse kolimine ja põimumise roll

Teatud osa teise kodu omanikest võivad sinna tulevikus ka kolida. Püsiva kolimise idee võib teise kodu ostjal olla isegi enne selle soetamist (Müller, 2002a) ning kolimisel võivad olla kaugeleulatuvad põhjused – inimene võib alguses külastada mõnda piirkonda turistina, hakata selles piirkonnas tihedamini käima, seejärel sinna teise kodu soetada ning tulevikus ka sinna kolida (Marcouiller, 1996). Emotsionaalse sideme (Feld, 2019) ja sotsiaalse võrgustiku loomine (Rye, 2015) on väga olulised tegurid kolimisotsuse taga. Lisaks sellele võib oluline olla lapsepõlvkogemusega kaasnev kohakiindumus (Stockdale *et al.*, 2012).

Teise kodusse kolimine toimub tihti oluliste elusündmuste, nagu pensionilemineku või pere suurenemise puhul (Müller ja Marjavaara, 2012). Tihti keskenduvad teise kodusse kolimist käsitlevad uuringud aga vanematele inimestele ja pensionileminekule, kuna selles eluetapis

on inimesel rohkem aega, pole tööga ega lastega seonduvaid kohustusi ning eelistatakse rahulikumat keskkonda (McHugh *et al.*, 1995, Marcouiller *et al.*, 2013, Lundmark ja Marjavaara, 2013, Marjavaara ja Lundholm, 2014). Ka Eesti teise kodu kasutajad on enamasti seotud oma esmase elukohaga vähemalt seni kuni tema lapsed käivad koolis (Feld, 2019) ning nad peavad seda heaks võimalikuks pensionipõlve veetmise kohaks (Allikas-Pürn, 2020). Norras on samas kinnitust leidnud (Rye, 2015), et vanemad inimesed on küll tõenäolisemad kolijad, kuid see seos on nõrk. Varasemalt pole piisavalt uuritud just konkreetselt noorte teise kodu omanike tulevikuplaane ja soovi kolida.

Eestis on suvituspiirkonda kolimisel väga oluline tegur sidusus piirkonnaga (Feld, 2019), mis kujutab endast suhtlusvõrgustiku olemasolu, emotsionaalset sidet kohaga ning osavõttu kohalikest algatustest (Feld, 2019). Seda kinnitab ka Rye (2015) uuring Norras, mis leidis, et sotsiaalne kontakt kohalikega on faktor, mis soodustab kõige enam teise kodu omavalitsusse kolimist. Inimesed, kel oli küsitluse järgi 'tihe' sotsiaalne läbikäimine kohalikega, kaalusid tervelt 9 korda suurema tõenäosusega kolimist kui need, kellel sellist kokkupuudet polnud.

Lahemaal läbiviidud uuringus (Allikas-Pürn, 2020) on leitud, et kuigi teise kodu omanikud suhtlevad mingil määral kohalike elanike ja teiste suvitajatega, siis aktiivselt kogukonna tegemistes ja külaelu arendamises ei osaleta. Teise kodu omanike ja kohalike vähest läbikäimist on välja toonud ka Aronsson (1993, Müller, 1999 kaudu). Kuna teise kodu kasutajad pole tihti kohalike üritustega kursis võiks nende erinevatesse tegevustesse kaasamine panna tundma neid osana kogukonnast (Laurits, 2014). Maapiirkondadele on olulised ka aktiivsed inimesed, kes ühistegevusi eest veaks, kuid Eestis on leitud (Vihma ja Lippus, 2014), et kogukondlik aktivism tekib enamasti inimeste seas, kes on mõnes kohas juba vähemalt 5 aastat elanud.

Teine kodu pole paljudele koht mitte ainult puhkamiseks, vaid ka töötamiseks, eriti kaugtöövõimaluste suurenemisel (Müller, 2007). Kuigi kaugtöökeskkond pole teise kodusse kolimisel nii oluline tegur kui kogukonnaga põimumine (Feld, 2019), kolivad teise kodu omavalitsusse pigem need, kel on töökoht, kus saab osaliselt või täielikult töötada ka teises kodus elades (Rye, 2015). Teise kodu omavalitsusse kolimine võib seega olla üha enam atraktiivne mitte ainult pensionäridele, vaid ka teatud osale tööjõust (Rye, 2015). Kaugtöö tegemine on aga eriti populaarne Y-generatsiooni seas, kes hindab rohkem isiklikke vabadusi (Beno, 2019, Vrchota, Marikova ja Rehor, 2020) ja tunneb end digimaailmas mugavalt, elades juba noorusest digitaalset elustiili (Pendergast, 2010). Siiski on varem leitud (Hiltunen, 2007), et teise kodu omanikud soovivad selle koha hoida kaugtöövaba keskkonnana.

Teise kodusse kolimist kaaludes võivad inimestel erinevad põhjused olla. Näiteks madalama sissetuleku puhul arvestatakse rohkem majanduslikke motiive ning kolitakse tõenäolisemalt soodsamatesse teistesse kodudesse (Rye, 2015). Müller ja Marjavaara (2012) on vanuselises eristuses välja toonud, alla 40-aastastele on töö ja teenuste kättesaadavuse tõttu oluline teise kodu lähedus linnale ning lisaks arvestavad nad rohkem majanduslike teguritega. Noored võivad kolida küll renoveerimist nõudvasse halvas korras teise kodusse, kuid saavad vastutasuks perega viia ellu unistust elada lastele sõbralikus keskkonnas teenuste läheduses.

Pigem kolitakse teise kodusse kui hoone on heas korras (renoveeritud, vesi ja küte sees) ning ei vaja enam investeeringuid ja remonti, et teha hoone talvekindlaks (Rye, 2015, Sarman ja Czarnecki 2020). Siiski plaanib teise kodusse kolida vaid väike osa selle kasutajatest, kuna pere- ja sotsiaalsed sidemed nii linnas kui maal on viinud liikuva elustiilini ning kohakiindumuseni mitme piirkonnaga (Hiltunen, 2007, Marjavaara ja Lundholm, 2014, Hiltunen ja Rehunen, 2014, Adamiak, 2018).

3. Andmed ja metoodika

3.1 Intervjueeritavad ja nende leidmine

Töö tulemuste osas uuritakse noori teise kodu omanikke. Intervjueeritav pidi vastama järgnevatele tingimustele:

- 1) Ta sünniaasta on 1982–2005, ta on seega Y-generatsiooni liige (Pitkänen *et al.*, 2014).
- 2) Ta põhikodu paikneb mõnes Eesti 1000+ elanikuga asulas ning teine kodu mõnes Eesti külas väljaspool Harjumaad ning Tartu, Narva, Kohtla-Järve ja Pärnu 30km lähiümbrust ja muude 1000+ elanikuga asulate 5km lähiümbrust mööda teed. Need tingimused on sõnastatud töö autori poolt eesmärgiga keskenduda linn-maa rändele.

Teine kodu on tulemuste osas defineeritud kui maapiirkonnas asuv eluase, mis selle omanikul lisaks ta linnakodule olemas on ja mida selle omanik ise oma teiseks koduks (või maakoduks/suvekoduks) nimetab. Kuigi teise kodu mõiste saaks piiritleda ära ka sellega, et enamuse ajast veedab selle omanik oma põhikodus, pole käesolevas töös kasutamise ajast sõltuvat piirangut teise kodu defineerimiseks seatud, kuna plaanis on uurida ka inimesi, kes võisid seoses koroonapandeemiaga oma teise kodusse pikemaks elama minna.

Algselt oli 10 intervjueeritava leidmiseks plaanis kasutada 4 isiklikku kontakti ning seejärel lumepallimeetodit. Kuna algsed kontaktid järgmisteni ei juhatanud, kasutati intervjueeritavate leidmiseks sotsiaalmeedia abi, postitades üleskutse anda märku noortest, kellel on teine kodu. Intervjuu viidi läbi esimeste vastajatega erinevatest maapiirkondadest, kes täitsid tingimused. 5 noort leiti Facebooki kaudu - 2 neist kohalike kogukondade gruppidest ning 3 vanade talumajade omanike grupist. 1 intervjueeritav leiti ka sarnasel moel internetifoorumist Reddit.

Noored valiti erinevatest maapiirkondadest, et tulemusi saaks üldistada Eestile. Lõpuks valiti 9 maakonda – vaid Võrumaal oli 2 intervjueeritavat. Nende geograafilisest paiknemisest ja taustaloost teise koduga annab ülevaate joonis 1. Lisaks peeti silmas, et intervjueeritavate vahel oleks ka sooline ja vanuseline variatsioon (mehi 6, naisi 4, sündinud vahemikus 1982–1997, omanikuks saadud vanuses 22–35). Hariduse ja sissetuleku puhul ilmnes, et kõik intervjueeritavad olid kõrgharidusega ning 80% neist keskmisest kõrgema sissetulekuga, mis võib teist kodu omavate noorte puhul eeldatav olla, kuna teise kodu ostmine ja ülalpidamine nõuab rahalist ressursi. 8 leitud intervjueeritavat oli oma teise kodu ostnud ning 2 pärinud.

Joonis 1. Intervjuueeritavad ja nende taustalugu oma teise koduga.

3.2 Intervjuud ja nende analüüs

2022. aasta märtsis ja aprillis viidi noortega läbi 10 poolstruktureeritud intervjuud Zoomi keskkonnas (v.a 1 füüsiliselt), keskmise pikkusega tund aega. Intervjuu küsimused (küsimustik Lisas 1.) koostati tuginedes varasemale kirjandusele, et mõista noorte teise kodu saamislugu, kasutamismotivaatoreid, kogemust pandeemialaine ajal ning nende kokkupuudet kogukonnaga. Intervjuud transkribeeriti automaatselt (Alumäe, Tilk ja Asadullah, 2018) ning seejärel viis töö autor tekstifailidesse sisse parandused. Intervjuus osalejate konfidentsiaalsuse tagamiseks muudeti intervjuueeritavate nimed ning jäeti välja info, mis neile otseselt viitaks. Teise kodu asukohta kirjeldatakse omavalituse täpsusega.

Intervjuude analüüsimeetodina on kasutatud kvalitatiivset sisuanalüüsi – induktiivse lähenemise kaudu otsiti intervjuudest välja olulised märksõnad, mis seostuvad noorte teise kodu kasutamise motiivide ja põimumisega kohaliku kogukonnaga. Lisaks on oluliste märksõnade sõnastamisel ja kategoriseerimisel kasutatud varasema kirjanduse abil. Metoodikat kasutati, et vastata kahele uurimisküsimusele:

1. Mis on teist kodu omavate (kuni 40-aastaste) noorte motiivid selle kasutamiseks?

Sellele vastamiseks kasutati suures osas induktiivset lähenemist – intervjuudest otsiti välja märksõnad, mis seostusid teise kodu kasutamise motiividega ning liigitati need üldisemateks motiivide kategooriateks. Sellega paralleelselt koostati ka koodipuu. See võimaldas luua loogilise struktuuri, mille põhjalt tulemusi esitleda. Kuigi nende sõnastamisel on kasutatud varasemaid teemakohaseid teoreetilisi käsitlusi (nt. mõisteid kompensatsioon, vaheldus, pragmaatilised motiivid), on põhirõhk olnud induktiivsel meetodil teooria loomisel. Tulemustes tuuakse välja erinevad teise kodu kasutamise motiivid ning seletatakse need lahti.

2. Kui palju ja kuidas puutuvad teist kodu omavad noored kokku sealse kohaliku kogukonnaga ja kuidas COVID-19 pandeemia seda mõjutas?

Sellele uurimisküsimusele vastamiseks otsis autor intervjuudest märksõnade põhjal välja põhjused, mis mõjutasid teist kodu omavatel noortel kogukonnaga põimumist (või mitte põimumist). Nende märksõnade põhjal koostati skeem, mille põhjal saab ülevaate, mis kogukonnaga põimumist mõjutab. Seejärel seletatakse skeem lahti, tuues lähemalt välja olulised põhjused kogukonnaga suhtlemise taga ning koroonapandeemia mõju sellele.

4. Tulemused

4.1 Noorte teise kodu kasutamise motiivid

Kombineerides induktiivset kodeerimist ning varasemat teooriat, jaotas autor noorte teise kodu kasutamise motiivid 5 kategooriasse (joonis 2). Tuleb arvestada, et mõned motiivid võivad kergelt kattuda erinevate teemade all ning veidi erinevad motiivid võivad olla ka ühe teema alla kokku pandud. Põhiliste motiividena toodi välja:

- 1) Vaheldus (võimalus end pingelisest argielurutiinist ümber lülituda ja taastuda).
- 2) Kontakt loodusega (ümbrisev looduslik keskkond pakub rahu ja vaimset heaolu).
- 3) Vabadus (vabadustunne ja iseseisvus, mis teise kodu omamisega kaasneb).
- 4) Pragmatilised motiivid (erinevad praktilised põhjused, miks teises kodus käiakse).
- 5) Side teise koduga (emotsionaalne side koha ja kogukonnaga, mis sinna tõmbab).

Joonis 2. Noorte teise kodu kasutamise motiivid (saadud kategoriseerimise käigus).

Vaheldus

Enamus intervjueeritud noori tõi välja, et teine kodu pakub neile vaheldust, ehk võimalust argielust välja lülituda ning elu lihtsamalt elada (mitme noore puhul, kes rõhutasid just linnaelust põgenemist, võib seda nimetada ka põgenemise motiiviks). Vahelduse motiivi rõhutasid mitu noort eriti just koroonapandeemia ajal linnas olevate piirangute valguses. Intervjueeritud kirjeldasid, et aeg saab maal olles teistsuguse tähenduse – erinevalt kiirest elutempost linnas on maal olemine vaikne ja rahulik kulgemine.

Kuigi mõne jaoks on teine kodu peamiselt koht puhkamiseks (nt. jalutamine, päevitamine, saun), siis enamus noori saavad linnarütmist välja lülituda just meeldivaid maatöid tehes, mille käigus ei pea vaimselt pingutama nagu põhitööl. Elurütm maal taastab ning tekitab energiat tulevasteks linnatoimetusteks – sel moel mõlemad kodud tasakaalustavad teineteist. Paljud noored tõi ka välja, et isegi maakodusse püsivalt kolides jäetaks linnakodu igal juhul alles, kuna mõlemal nähakse oma võlusid (linnavõludeks peavad noored töö, kooli ja teenuste lähedust, kodu mugavusi ja sotsiaalseid sidemeid).

Sander, 35 (Märjamaa vald): (Tunne, mis teises kodus tekib on) ikkagi väga rahulik ja aeg läheb seal korralikult maha. Kui see linnaelu, tööelu, kontorielu ikkagi nagu tekitab meile seda infomüra ikkagi päris palju, siis maal on nagu see, et see telefon jääb sinna tuppka otsa ja sa tegeled päevas ikkagi oma asjadega. Tempo ikkagi tuleb päris korralikult allapoole. Mina näen seda nagu suurima eelisena.

Kontakt loodusega

Peaaegu kõik intervjueeritud noored tõi teise kodu kasutamise puhul välja ümbritseva loodusliku keskkonna hüved. Loodust mõistetakse nii esteetiliselt (ilus koht, hea elukeskkond) kui ka osana koha olemusest või identiteedist (metsa või mere lähedus, vaikus, eriline aura). Hinnatakse võimalust loodusega kontaktis olla, mis mõjub rahustavalt. Teise kodu pakutavat looduslähedust vastandatakse linnakeskkonnale, seda isegi juhul kui põhikodu on rohelises linnaosas. Kontakt loodusega on oluline ka lastele parema keskkonna pakkumise huvides. Mitu lastega pere toonitas loodusest rääkides eriti, et teine kodu osteti ja seda kasutatakse seoses sellega, et pakkuda oma lapsele paremat keskkonda, kui linn seda võimaldab. Eriti paistis see silma lapsevanematele puhul, kes rõhutasid iseenda kogemust noorena maal elamisega.

Artur, 37 (Saaremaa vald): Selle koha aura on hoopis midagi muud. Kõik, kes siia tulevad, kes siin käinud on, need (arvavad) samamoodi. Eriti suvel, kui on kõik lehtedes ja siis oled siin nagu tunnelis suurte puude all. Puud kohisevad, meri kohiseb, et selline hoopis teistsuguse auraga koht, mis kõigile kuidagi külge jääb

Teise kodu kasutamise puhul mängib olulist rolli ka aastaaeg. Selle külastamine kevadest sügiseni pakub noortele rohkem, kuna sooja ilmaga saab seal paremini nii välitöid teha, puhata, kui ka loodust nautida. Kuigi mõned intervjueeritavad töid välja ka talve (eriti lumise hooaja) võlud, siis üldiselt peeti hilissügist ja talve maal pigem ebaseeldivaks, eriti kui hoone pole talvekõlblikuks tehtud ning kütmisele palju energiat kulub. Kõige rohkem valmistab talvel probleeme pimedus ja külm, mis tekitab üksilduse ja eraldatuse tunde. Isegi kui kevadest sügiseni maal pikalt elatakse, siis talveperiood eelistatakse võimalusel veeta mugavamas linnakodus.

Vabadus

Teise kodu omanikuks olemine pakub paljudele noortele vabaduse tunnet ning võimalust olla loomingulises keskkonnas. Mitmed neist (eriti kuni 30-selt teise kodu soetanud intervjueeritavad) hindavad, et teine kodu võimaldab selle omamise kaudu seal tegutseda omaenda äranägemise järgi ning teistest sõltumatult. Üks noor tõi välja, et selline vabadusekihk on olnud tal juba keskkooliajast. Oluline on ka privaatsus, ehk võimalus seal soovi korral teistest eemal olla ning omaette tegutseda. Vabadust lisab ka aia- ja hooviga kaasnevad võimalused välitegevusteks ning lühem distantis sise- ja väliruumi vahel. Mitmed noored väärtustasid teise koduga kaasnevat vabadust eriti 2020. kevade eriolukorra ajal, kuna teine kodu võimaldas linnas olevate piirangute eest põgeneda ning maal vabalt toimetada.

Marken, 24 (Hiiumaa vald): Mulle meeldibki seal see, et saan seal ise nokitseda, ise teha ... Võib-olla (meeldibki teise kodu juures) see isetegemise rõõm, mis seal on. Ja üldse see, kuidas sa näed, kuidas asjad arenevad. Et vastavalt näiteks tuleb kiviaia ehitaja – ehitab seal kiviaia. Võrdleks seda justkui nagu linnaehitusega, et see on nagu nagu pisikene minilinn, mis mul seal on. Ja vastavalt siis mina saan seda ehitada-otsustada, kuhu tuleb siin kiviaed ja kuhu tuleb mingi hoone ja milline ta saab olema.

Pragmatilised motiivid

Noorel võib olla ka erinevaid praktilisi põhjusi teises kodus käimiseks. Mitmed neist on soetanud odava, kuid halvas seisukorras talumaja teadliku eesmärgiga see ära renoveerida. Nii võib esimestel aastatel suur põhjus teises kodus käimiseks olla selle hoone ja ümbruse korrastamine, et seal tulevikus elamist rohkem nautida saaks. Kuna tööd on palju, on koha ülesehitamine paljude noorte jaoks väsitav ning sel perioodil ei peeta lõõgastavaid tegevusi kuigi oluliseks teise kodu kasutamise motiiviks. Samas tuleb arvestada, et renoveerimine ei pruugi toimuda ainult pragmaatilistel põhjustel, kuna mitmed noored peavad talu renoveerimist oma hobiprojektiks, mille puhul hinnatakse, et seda saab oma kätega teha.

Isegi kui talumaja hoone lõpuks renoveeritud saab, on maal ka edaspidi palju toimetada, eesotsas erinevate aiatöödega (hooldustööd nagu riisumine, peenra rohimine või mõni uus projekt). Mitu noort tõid spetsiifiliselt välja, et maakoduga kaasnev aed ja ruum kompenseerib linnakodu puudusi (aias toimetamine, juurdeehitamisevõimalus, ruum lastele mängimiseks). Mitu lastega pere mainisid ka, et lisakodu omamine loob võimaluse olla ka oma elukorralduses paindlik. Kui mõnel pereliikmel on vaja üksi olla (tööd teha või puhata), siis on teise kodu näol võimalus omaette maale ära minna või siis hoopis teised pereliikmed sinna saata. Mõlemad 3–4 lapselised pered, keda intervjueriti, tõid välja, et maale ei mindagi tavaliselt kogu perega, vaid võetakse osa lapsi kaasa, kuna nii on nendega lihtsam tegeleda.

Teine kodu pakub noortele ka sobivat kaugtöökeskkonda. 8 noort 10-st mainisid, et on teinud maal kaugtööd/õpet ning see pole kellelegi neist probleeme valmistanud. Mitu noort mainisid, et maal võib kaugtöö tegemine isegi produktiivsem olla, kuna sellest on võimalik aiatööde näol paus võtta ning seeläbi vaimselt taastuda. Enamus noortest, kellel oli teine kodu juba enne koroonapandeemiat, said tänu sellega kaasnenud kaugtöövõimalustele oma teise kodusse mitmeks kuuks kuni isegi aastaks elama minna. Kooliealiste lastega peredele oli väga oluline ka koolide ajutine e-õppele üleminek, kuna maal käimine ei sõltu isegi kaugtöö olemasolul mitte neist endist, vaid lastest.

Maria, 31 (Kastre vald): Kui ma linnas tööd teen ja mul juhe kokku jookseb, siis ma lähen uudiseid lugema. Kui ma maal tööd teen ja mul juhe kokku jookseb, siis ma lähen rohin mõne peenra ära. Ma teen seda nagunii. Ma ei suuda nagu kaheksa tundi järjest mõelda. /.../ Peenra harimine ongi sihuke füüsiline töö, kus mõtlema ei pea, aga siis kuidagi alateadlikult protsessid käivad ja siis üks hetk avastad et AAAA, see on ju nii lihtne!

Side teise koduga

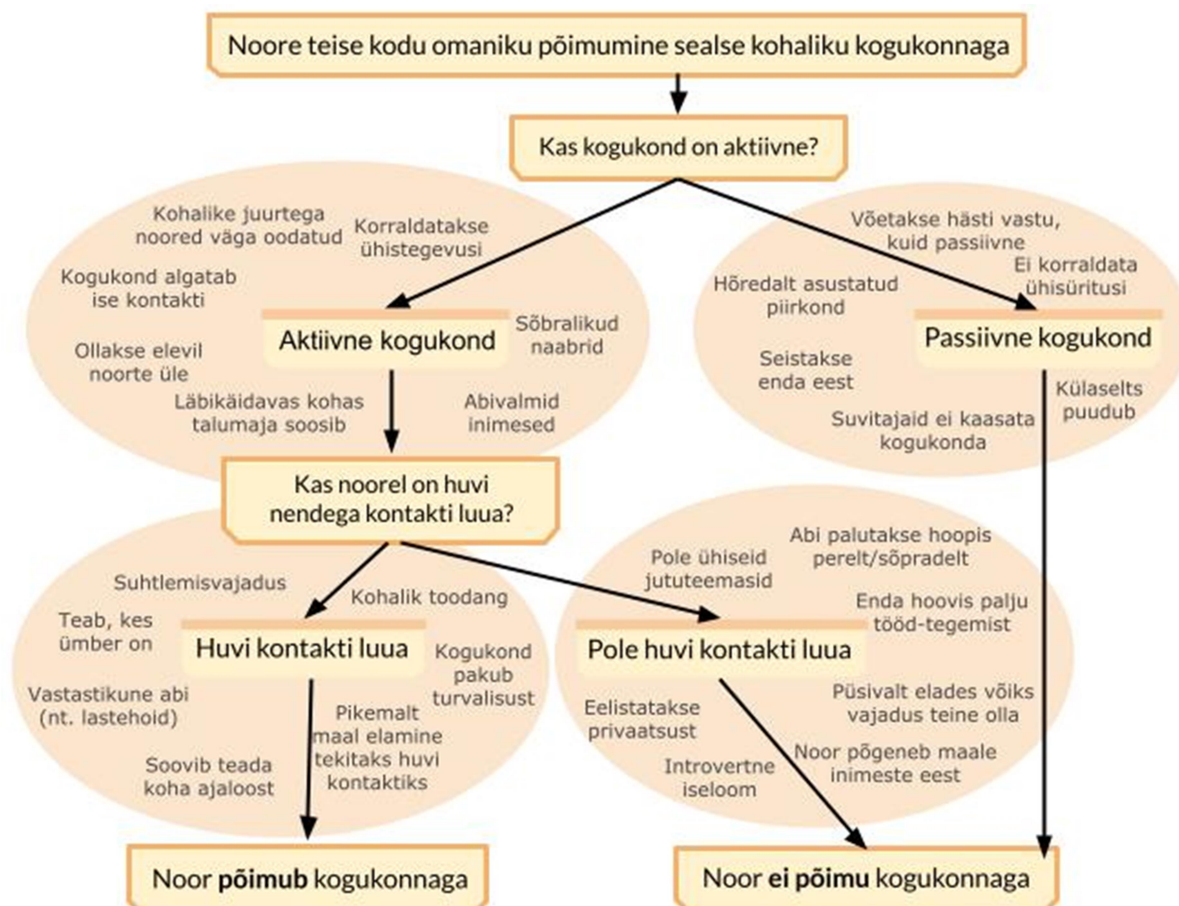
Paljude intervjueeritud noorte jaoks on teises kodus käimine oluline, kuna neil on seal tekkinud sidemed koha või inimestega (kontaktist kogukonnaga tuleb pikemalt juttu järgmises tulemuste alapeatükis). Nad tõid välja, et kogukond on maal tore, seal on sõpru tekkinud ja see tekitab seal kodusemat ja turvalisemat tunnet. Samas on ka neid, kellele pole kogukond oluline aspekt maal käimise juures, kuna eelistatakse pigem privaatsust. Lisaks on mitmel noorel juba lapsepõlvest kontakt oma teise kodu piirkonnaga või maaeluga üldisemalt ning teisest kodust saadav tunne on seeläbi emotsionaalse väärtusega. Üks noor, kes teise kodu päris, hindas ka perekondliku ajaloo olulisust sellel kodul.

Paljud noored tunnevad, et neil on oma teise koduga tekkinud juba päris tugev side ning teine kodu on viimastel aastatel omandanud üha olulise rolli nende elus. Sidet teise koduga pakub nii turvalisust pakkuv kogukond kui ka progressitunne, mis tekib nähes, kuidas seal hingega toimetades asjad edasi arenevad. Tänu tekkinud sidemele pole ühelgi noorel ka konkreetseid plaane teise kodu müümiseks ning tulevikuplaanide osas näevad enamus end just selle kohaga rohkem sidumas või selle võimalikku muutumist oma põhikoduks. Ühel intervjueeritaval on üsna kindel plaan sinna kolida lähitulevikus ning kahel siis kui nende lapsed iseseisvaks saavad. 2 lasteta noort on samuti kaalunud maale kolimist, kuid seda pole siiski tehtud (ebapiisav huvi ja hoone seisukord). Ülejäänud noorte peredes on samuti maale kolimisele mõeldud, kuid takistuseks on laste seotus kooliga või linnalised mugavused, mida hinnatakse. Siiski on enamuse intervjueeritute plaanid pikas perspektiivis küllaltki ebaselged.

Sandra, 36 (Valga vald): *Mina ütleks niimoodi, et mis puudutab seda kodu, mis seal maal on, siis minu süda on küll seal, sest mul on ääretult kahju sealt iga kord ära tulla. /.../ Ta on halvemas seisus, aga see õhkkond on kuidagi parem. Ma ei tea, nii on kuidagi, et ma pean toda rohkem oma koduks, kui seda (linnakodu) /.../ Minu tulevikuplaan on tegelikult olnudki see, et mingi hetk, kui mu lapsed on juba piisavalt iseseisvad, siis ma olen ikkagi enamus aastat seal.*

4.2 Noorte kokkupuude kohaliku kogukonnaga

Lisaks motiividele uuritakse noorte kokkupuudet kohaliku kogukonnaga ning koroonapandeemia mõju sellele. Järgnev skeem (joonis 3) toob välja kogukonnaga põimumise (ja mitte põimumise) põhjused, mis intervjuudest välja joonistusi ja mille põhjalt tulemusi esitletakse.

Joonis 3. Noore teise kodu omaniku põimumine sealse kohaliku kogukonnaga.

Noorte positiivne vastuvõtt kogukonda

Kõik intervjueritud tundsid, et nad on kogukonda hästi vastu võetud – sõltumata kogukonna aktiivsusest suhtutakse noortesse maal positiivselt ning konflikte tekkinud pole. Seda peavad paljud noored ka oluliseks kohaga pikemalt seotuks jäämisel. Tihti elavad noore maakodu ümbruses püsielanikud, kes on soojad ja abivalmid ning paljud neist on väga elevel selle osas, et noored omale piirkonda maakodu ostavad. Kuna noored linnaelanikud tunduvad

püsielanikele huvitavad, soovitakse nendega kohe kontakti luua, tundes huvi noore ja ta tulevikuplaanide kohta. Lisaks on kohalikel tihti hea meel, kui mahajäetud maja enam tühjana ei seisa või kui piirkonda kolib kohalike juurtega noor.

Paljude intervjuude põhjal joonistus välja, et üldiselt ongi kontakti algatajad kohalikud inimesed ja eriti naabrid, kuna linnanoored võivad end tunda suhete loomisel tagasihoidlikud. Kui naabrid jätavad noorele aga meeldiva ja huvitava mulje, luuakse tihti nendega ka tugevam side. Tihe läbikäimine naabriga võib alguses tunduda harjumatu, kuid lõpuks muuta selle suhtes palju avatumaks ning positiivsemaks, selline suhtlus ja kontakt omakorda seob teise koduga rohkem.

Mai-Liis, 31 (Mustvee vald): *Siis kui me saime võtmed kätte, siis ei tundnud mitte meile neid võtmeid üle andma mitte ainult omanik ise, vaid meil oli rivistatud kuskil kuus naabrit õue peal – kellel oli käes kook, kellel oli käes ananass /.../ Siis meil on endale natuke niukene kohmetu olla /.../ Linnainimestena sa ei ole harjunud sellise asjaga, aga nende jaoks on normaalne olla oma naabritega lähedases suhtes ning see on meid natukene rohkem avanud naabrussuhete peale.*

Mõned noored mainisid ka, et nende käidavas ja nähtavas kohas maakodu on kontaktile positiivselt mõjunud, kuna mööduvad inimesed (nii tuttavad kui võõrad) tervitavad ja ajavad juttu. Kaks noort rääkisid, et nende talust on ootamatult läbi käinud vanu inimesi, kes on seal piirkonnas varem elanud ning selle talu ajaloo kohta rääkinud. Samuti kuulatakse piirkonna mineviku kohta naabritega suhtlema hakates. Ajaloolise taustainfo saamine oma ostetud teise kodu kohta ühendab noort emotsionaalselt kohaga.

Kuigi enamus intervjuueritud noori suhtuvad sellisesse kohalikepoolsesse initsiatiivi ja uudishimusse positiivselt, on ka vastupidiseid näiteid. Mõni noor ongi tulnud maale, et linnakära eest rahulikku maakodusse ära põgeneda. Sel juhul võib kohalike liigne elevus uute inimeste suhtes tüütav olla, eriti kui kohalikega suhtlustemades ühisosa ei leita (suhtlus ei pruugi noorele midagi anda). Siiski on ühepoolne kontakt pigem alguse asi ning kui noor sellest huvitatud pole, kaotab ka kohalik huvi ning sel juhul tugevamat sidet ei teki.

Kogukond pakub sotsiaalsust ja tugivõrgustikku

Pooled intervjuueritud noored (kõik neist lastega) on omale küllaltki ruttu leidnud paar pere (püsielanikud või suvitajad), kellega nad aktiivsemalt suhtlema hakkavad. Kui taoline kontakt luuakse, peetakse seda väga väärtuslikuks, kuna see pakub noorele palju kindlust, tuge ja

sotsiaalsust. Mitmed noored mainisid, et selline kontakt tugevdab sidet kohaga ning paneb tahtma sellega pikemalt seotuks jääda. Mitu noort tõid välja, et naabrid pakuvad tänu oma olemasolule turvalisust, andes näiteks noore äraolekul teada kui midagi juhtub (nt. puu langeb tormiga, midagi aktiveerib alarmi) ja proovides sellega abiks olla. Selline loomulik naabrivalve lisab kindlust ja vähendab linnas olles stressi maakodu pärast.

Tihti pole linnanoorel erinevalt kohalikest oskusi, kogemusi või varustust maal elamiseks. Seega pakuvad naabrid noorele tugivõrgustikku, kuna neilt saab kiirelt abi paluda nii suuremate asjadega (nt. veranda ehitamine, traktor, vapsikupesa hävitamine), kui ka väiksematega (nt. tööriista laenamine, korra appi tulemine ehitusel, lahti unustatud akna kinni panemine). Tugivõrgustiku olulisust hinnati maal pikemalt elades palju. Samuti pakutakse vastavalt oma võimetele naabritele abi ka vastu (nt. ehitusega, paberimajanduse lahtiseletamisega või sõidutamisega). Lisaks on lastega peredel oluline kokkupuutepunkt kohalikega lapsed (käiakse üksteisel külas, et lapsed mängida saaks või hoitakse üksteise lapsi). Mitu korda mainiti ka nõ. käsi-peseb kätt koostööd, kus näiteks noor pakub võimalust oma maal jahti pidada/loomi kasvatada ja saab vastutasuks selle saadusi.

Sandra, 36 (Valga vald): Maal on inimesed on nagu mingid hunt-kriimsilmad /.../ ja tõesti aitavad nagu millega iganes, sest seal maal sa pead tegema igast asju ja oskama teha igast asju, et näiteks eelmine aasta hävitasime mingit vapsikupesa, ilgelt olime hädas seal ja samal ajal kui mina linnas poes käisin, siis naabrid tulevad, hävitavad! No see on naljakas. Aga ühesõnaga, et siis saame aidata üksteist ja mina aitan samuti neid.

Lisaks abi pakkumisele on sotsiaalsematele noortele kogukonna juures oluline ka kohalikega puhkeolukordades suhtlemine (nt. külaskäigud, kalalkäigud, saunad, lõkkeõhtud), mis pakub lõõgastumist ning võimalust kohalike arengutega kursis olla (lisaks võib kursis hoida kohalik Facebook grupp). Üldiselt on igas maapiirkonnas ka mõni suurem üritus (nt. jaanipäev, kodukohvikute päev, avatud talude päev, prügikoristustalgud), mis igal aastal rahvast kokku toob ning ka teist kodu omavaid (isegi passiivsemaid) noori kohale meelitab. Selliseid ühistegevusi on paljude noorte arvates küll vähe, kuid need tekitavad ühtsustunnet kogukonnaga. Kahel aktiivsema iseloomuga noorel on käinud läbi ka mõte seal ise midagi korraldama hakata, ning üks neist panustab juba aastaid kohaliku organisatsiooni kaudu. Samas ei tunne enamus noori vajadust ka ise maal midagi organiseerima hakata, kuna lisakohustusi ei soovita võtta.

Noored, kes kohalikega ei põimu

Siiski on ka teist kodu omavaid noori, kel kohalikega eriti ühendust ei teki – olgu see põhjus passiivses kogukonnas või siis enda soovis eemale hoida. Mitu noort kirjeldasid, kuidas nad saavad oma sotsiaalsed vajadused täidetud linnas ning maale jõudes on neil hoopis soov omaette olla ning vaikust ja privaatsust nautida. Maaelanikega pole kas ühiseid jututeemasid, energiat suhelda, või ongi tegu introvertsema iseloomuga noorega. Mitu noort tõi välja, et neil on selline “*põhjamaine mentaliteet*”, et naabrid võiks pigem kaugel olla.

Mitu intervjuueritavat nägid küll tulevikus potentsiaali kohalikega rohkem kontakti luua ja ühistegevustesse kaasatud olla, kuid neil pole selleks hetkel aega ja energiat. Aeg kulub kas talu korrastamise või lastega tegelemise peale. Siiski suhtutakse sel juhul positiivselt kohalikepoolsesse kontakti. Lisaks leidsid mõned noored, et kuigi naabritega on suhtlus tihe, siis piirduakse pigem sellega ning ei plaanita ringkonda suuremaks ajada. Samuti on võimalik, et kohalike asemel palutakse abi oma perelt või sõpradelt (nt. ühised korrastustalgud, lapse hoidmine, nõu küsimine).

***Liis, 40 (Haljala vald):** Kui sa üritad midagi (teises kodus) korda teha ja samas lapsed tahavad ka oma tähelepanu, siis väga palju ei jäägi seda energiat ja aega, et väljapoole nagu vaadata. /.../ Ma arvan, et üks aja käigus tekib seda, et jõuad juba rohkem panustada ja siis tekib selline mõnus koostöö. Me oleme ise üsna oma nina ette nagu rohkem näinud praegu, et siis on ikka see, et sa küsid abi sealt, kus sa oled panustanud (siiani on Liis kogukonna asemel palunud abi sõpradelt).*

Siiski tõid kohalikega suhtlusest vähem huvitatud noored välja, et aastaringselt maal elades võiks vajadus kontakti järgi olla teine. Nende sõnu kinnitab üks intervjueeritud noor, kes koroonaviiruse vältimiseks viimase aasta oma suvekodus veetnud on. Ta kirjeldas, et kui linnas oli ta inimeste vältija, siis pärast pikemat maal elamist on hakanud kogukonnaga palju rohkem suhtlema ning ühistegevustes osalema. Ta näeb sellel üha positiivsemaid külgi.

Põhjuseks vähesel suhtlemisel võib olla ka passiivne külakogukond või külaselts (samas võib ühe näite põhjal kogukond tegelikult olla küllaltki aktiivne, kuid see ei paista välja kui teise kodu kasutaja pole kohaliku suhtlusvõrgustikuga põimunud). Mitmed noored tundsid, et ühistegemisi ja suuri projekte võiks külas rohkem olla. Üks noor rääkis, et ta on oma teise kodu asemel külaseltsi mõttes rohkem seotud hoopis oma ämma kodukülaga Harjumaal, kuna seal on lihtsalt aktiivsemad inimesed ja põnevad üritused. Seega võib passiivne külakogukond takistada noorel nendega põimumist. Siiski ei ole mitmed noored ka kohalike üritustega kursis või need ei tundu piisavalt huvitavad.

COVID-19 mõju kokkupuutele kohalikega

Peaaegu kõik intervjueritavad tunnistasid, et erinevalt linnast ei mõjutanud koroonapiirangud oluliselt maaelu ega vähendanud sealset kogukonnavahelist suhtlust (mõne näite puhul hoiti 2020. eriolukorra alguses küll veidi eemale). Kõik enne koroonakriisi teise kodu omandanud noored veetsid pandeemiaga seoses seal varasemast rohkem aega ning enamus neist tunnistas, et see periood võimaldas kohalike inimestega rohkem suhteid luua ning nendega paremini tuttavaks saada.

Olid ka 2 intervjueritavat, kes tundsid, et pandeemia ei suurendanud nende kokkupuudet kohalikega, kuid neil ei olnud ka juba varem huvi suhteid luua. Samas neile noortele, kel olid juba varasemalt maal sotsiaalsed sidemed tekkima hakanud, andis koroonapandeemia suhete tekkele hoogu. Kuigi intervjueritud veetsid koroonapandeemiaga seoses maal rohkem aega ja löid enamasti rohkem sotsiaalseid sidemeid, siis nende maale kolimise soov (või selle puudumine) jäi endiseks. Erandiks on viimase aasta (tervislikel põhjustel) maal elanud noor, kes nüüd tunneb, et soovibki sinna jääda, kuna ta on hakanud maaelu lihtsust hindama ja lisaks on ta kogukonda sulandunud. Tema kogemust ilmestab järgnev tsitaat.

Artur, 37 (Saaremaa): Selles mõttes kontakt inimestega loomulikult oli varem olemas /.../ See suhtlus oli selline tervitus ja läbikäimine siis kui vaja on, aga see sotsiaalne foon, et kui üheskoos parandatakse traktorit, juuakse õlut või aetakse niisama juttu ei saa tekkida muud moodi kui siin kohapeal elades. Et suvitajad, need, kes ainult suviti siin elavad ja käivad natukene, ei ole nagu selle kogukonna täieõiguslikud liikmed, neid küll aktsepteeritakse, et keegi neid ei vihka ja ära ei aja, aga las nad siis olla, nad ei sega ka.

5. Arutelu

Teaduskirjanduses on seni vähe uuritud noorte (käesolevas töös defineeritud Y-generatsioonina, sündinud 1982–2005) kokkupuudet teise koduga (Pitkänen *et al.*, 2014) ning COVID-19 pandeemia mõju teise kodu turismile (Müller, *et al.* 2020). Kuigi Czarnecki *et al.* (2021) värske uuring on leidnud, et pandeemia ei muutnud enamuse jaoks teise kodu kasutusmustreid (suur osa valimist olid pensioniealised), siis käesoleva töö tulemused näitavad, et noored teise kodu omanikud viibisid nädalavahetuste ja suvepuhkuste asemel maal kuude kaupa. Seda võimaldasid paindlikumad kaugtöö- ja kaugõppevõimalused ning soov tunda end vabamalt koroonapiirangute eest maale põgenes. Pandeemia ajal maal elamise kogemus oli noortel positiivne ja see kinnitab koroonapiirangute alguses Hara külas läbi viidud eri vanuses teise kodu kasutajate uuringu tulemusi (Allikas-Pürn, 2020). Pikem maal elamine tugevdas ka paljude noorte sidet sealse kogukonnaga, eriti sotsiaalsematel noortel, kes olid ümbritsevate inimestega suhtlusest juba varem huvitatud.

Seniste teadustööde alusel varieeruvad teise kodu kasutamise motiivid küllaltki palju ning kuna käesolevas töös on keskendutud just noortele, ei kattu need tulemused varasematega (Jaakson, 1986, Kaltenborn ja Clout, 1998). Põhilisteks motiivideks osutusid vaheldus linnaelust, kontakt loodusega, vabadus, pragmaatilised motiivid (renoveerimine, aiahüved, paindlik elukorraldus, kaugtöövõimalused) ning side teise koduga. Ka Kaltenborn ja Clout (1998) märgivad olulisemate motiividena vaheldust eri ruumide tarbimisel, pikaajalist seotust kohaga ja võimalust olla ümbritsetud looduse poolt.

Kuigi Kaltenborn ja Clout'1 (1998) viitavad põgusalt ka vabaduse ja iseseisvuse motiivile teise kodu kasutamisel, omandas see käesolevas töös noorte puhul olulisema tähenduse. Seda erinevust on võimalik seletada elukaareteooriaga. Noored on täiskasvanuks saamiseni olnud perega tihedalt seotud ning neist sõltuvad, mistõttu võivad paljud iseseisvumist oluliseks pidada. Seega on võimalik, et soovitakse leida endale kuuluv koht, kus saab tegutseda teistest sõltumatult, milleks võibki olla teine kodu maal. Ka Lilleoja ja Raudsepp (2014) on välja toonud, et vabadus (soov ise otsustada) on Eesti noorematel generatsioonidel üks olulisemaid väärtusi.

Kaltenborn ja Clout (1998) on ühe motiivide kategooriana välja toonud pragmaatilised motiivid, kuid pole neid eriti lahti seletanud. Kaltenborn nimetas ise teise kodu kasutamise pragmaatilisteks motiivideks eluetappi, lapsi, investeeringut ja nädalavahetuste kasutamist. Ka käesolevas töös kasutati pragmaatilisi motiive ühe olulise teises kodus käimise põhjusena,

kuid läheneti neile teise nurga alt. Pragmatiliste motiividena joonistusid välja hoopis renoveerimine, võimalus kasutada aeda, paindlik elukorraldus ja kaugtöökeskkond.

Kaugtöökeskkond on üks kõige olulisematest teise kodu kasutamise võimaldajatest, mida varasemates teemakohastes uuringutes eriti mainitud pole. Kui varem sooviti (Hiltunen, 2007) teist kodu hoida põhitööst vaba keskkonnana, siis enamus intervjueritud noortest on maal kaugtööd teinud ning sellega rahule jäänud. Selline erinevus varasema uuringuga võib olla tingitud nii kaugtöövõimaluste levikust viimastel aastatel kui ka noorte võimalikust positiivsemast suhtumisest kaugtöö tegemisse maal. Kuigi kaugtöövõimalused võimaldavad ka edaspidi rohkem teises kodus viibida, jätkavad koolid siiski kontaktõppega ning see piirab kooliealiste lastega peredel teises kodus viibimist. Noored näevad võimalust seal rohkem aega veeta või kolida alles siis kui lapsed iseseisvaks saavad, mis kinnitab ka varasemaid leide teise kodusse kolimise võimaluste kohta (Lundmark ja Marjavaara, 2013, Feld, 2019).

Adamiak (2018) jaotas teise kodu kasutajad nende motiivide ja kasutusmustrite põhjal 4 kategooriasse (passiivsed, aktiivsed ja tarbivad kasutajad ning perekasutajad). Intervjueritud noored jagunevad nende motiivide põhjal passiivsete ja perekasutajate alla (mõnel neist võis olla ka mõlema tunnuseid). Mitme noore teise kodu omaniku põhjused sarnanevad passiivse teise kodu kasutajaga, kuna nad hindavad vaheldust linnaelust, võimalust puhata ja loodust nautida ja üksi olla. Enamus intervjueritud noori käib aga teises kodus lastega ning seega võib nad liigitada perekasutajaks, kellele on oluline lastesõbralik keskkond ning sotsiaalne aspekt. Selline grupp loob Adamiak (2018) sõnul teistest enam sidemeid kogukonnaga, mis joonistus välja ka käesolevas töös. Siiski tuleb erineva metoodika tõttu olla ettevaatlik tulemuste võrdlemisel Adamiak (2018) liigitusega.

Teist kodu omava noore kokkupuude kohalikega sõltub nii kogukonna aktiivsusest, kui ka noore soovist kontakti luua. Kuigi varasemalt on räägitud võimalikust vähesest suhtlusest ja lahkheidest püsielanike ja suvitajate vahel (Hall ja Müller: 2004, Allikas-Pürn, 2020), siis antud tööst järeldub, et noored teise kodu omanikud võetakse maale vastu soojalt ning ollakse nende suhtes abivalmid. Mitmed intervjueritud noored peavad sotsiaalsust oluliseks, suheldes ümbritseva kogukonnaga (ja eriti naabritega) tihedalt. Selline side pakub neile kindlust ja turvalisust. Kogukondlike ühistegevuste korraldamises ise aktiivsed küll ei olda, kuid ka varem on Eestis leitud, et aktiivsus kasvab inimeste seas, kes on mõnes kohas juba pikemalt elanud (Vihma ja Lippus, 2014).

Kogukonnaga põimumist uurides tuli välja ka nii mõnigi noor, kes kohalikega ei suhtle, põhjendades seda enamasti sooviga privaatsusele järele. Selliste noorte elutempo võib olla kõrge ning seetõttu võivadki nad eelistada maad kui kohta, kus inimestest eemalduda ja puhata. Adamiak'i (2018) liigituse järgi teise kodu passiivne kasutaja maapiirkonnale majanduslikus plaanis küll palju ei paku, kuid võib siiski piirkonnaga juba kauem elanuna kogukonnas aktiivseks saada. Ka on võimalik, et põnevaid ühistegevusi korraldavad kogukond võib isegi passiivseid noored kogukonnale lähemale tuua.

Varasemalt on väidetud (McHugh *et al.*, 1995, Marcouiller *et al.*, 2013, Lundmark ja Marjavaara, 2013, Pitkänen *et al.* 2014), et elukaareteooriat saab kasutada ka teise kodu uurimisel, kuna selle kasutuseesmärk- ja sagedus võib muutuda vastavalt teise kodu kasutaja eluetapist sõltuvatele võimalustele ja vajadustele. Kuigi varasemalt on selle kinnituseks toodud pigem välja keskealiste ja pensioniealiste eluetappe (McHugh *et al.*, 1995, Marcouiller *et al.*, 2013), siis käesolev töö kinnitab, et seda teooriat saab kasutada ka noorte teise kodu kasutamise uurimisel. Teises kodus käimine võib noore jaoks pakkuda vabadust ja iseseisvust, mida nooruses väga hinnatakse ning samuti on paljudel noortel lapsed, kes muudavad oluliselt nende elukohaga seotud soove ja vajadusi (näiteks pakkuda lapsele linnaelu kõrvalt paremat keskkonda teise kodu näol). Töö kinnitab Pitkänen *et al.* (2014) leitud, et Y-generatsioon ei ole kaotanud huvi teiste kodude vastu. Kuigi võiks leida ka vastuargumente, et kas 40-aastast inimest (1982 sündinut) saab veel defineerida noorena, siis teise kodu omanike vanuselist jaotust arvestades (Adamiak *et al.*, 2015) ta seda kindlasti on ning lisaks said kõik intervjueeritavad oma teise kodu omanikuks kuni 35-selt.

Antud töö kaasuste valik oli geograafiliselt, vanuseliselt ja sooliselt küllaltki mitmekesine ning lubab tulemusi üldistada üle Eesti. Siiski tuleb arvestada, et kõik intervjueeritud noored olid kõrgharidusega ning suures enamuses keskmisest kõrgema sissetulekuga. Kuigi teist kodu omavad noored võivad olla selle ka pärinud, oli neid intervjueeritavate seas vaid kaks. Pärimisel ei pruugi sissetuleku olemasolu olla nii oluline faktor teise kodu omamisel ning ka motiivid võivad erineda. Varem on motiivina räägitud perekondlikust ajaloolisest sidemest teise koduga (Kaltenborn ja Clout, 1998, Petterson, 1999), kuid kuna intervjueeritud noortest enamik on selle kodu ostnud, mitte pärinud, siis tõi selle välja vaid üks.

Üks töö kitsaskohtadest on koroonapandeemia mõju hindamine kohaliku kogukonnaga sidemete tekkes. Noore tihedam kaasatus kogukonda tekib tõenäoliselt pikema aja vältel ning seega on keeruline öelda kas ja kui palju just pandeemia seda kiirendas. Mitmed intervjueeritavad mainisid tihedamate sidemete teket viimastel aastatel, kuid on võimalik, et

need kontaktid oleks tekkinud ka ilma pandeemiata. Siiski võib oletada, et pandeemiaga kaasnenud pikemalt maal elamine võis suhete loomist kiirendada.

Oluline on ka rõhutada, et töös keskenduti noortele teise kodu omanikele ning seega ei saa järeldusi teha noorte teise kodu kasutajate kohta, kellele teine kodu küll ei kuulu, kuid elasid koroonapandeemia ajal maal samuti pikemalt. Omanike uurimisel on ka eeliseid, kuna omanikustaatusena kaasneb teatav otsustusõigus teise kodu kasutamise ja sellega seonduvate plaanide suhtes. Lisaks on omanikul vastutus koha ja kinnisvara ees. Samas ei pruugi mitteomanikust kasutaja käitumine paljudel juhtudel omanikust ka erineda, näiteks olukorras, kus ollakse teiste sugulastega kodu kaasomanik (nagu 1 intervjueritava puhul, kes oli maakodu sel moel pärinud ja seda oma ema ja vendadega jagab).

Tulemuste tõlgendamisel peab arvestama ka sellega, et noorte taustalood oma teise kodu taga erinesid väga palju. Oli nii noor, kes oma ehitusjärgus teises kodus küll palju aega veedab, kuid seal veel ööbida ei saa, kui ka noor, kes on seal juba terve aasta elanud, kuid peab seda oma suvekoduks. Koroonapandeemiast tingitud pikemalt maal elamine tõstatab taas keerulise küsimuse (Williams ja Kaltenborn, 1999, McIntyre *et al.*, 2006a), et kust jookseb piir põhikodu ja teise kodu vahel? (Näiteks “suvitaja” või “suvekodu” mõisted ei anna hästi edasi tähendust, mis on teisel kodul seal aastaringsel käimisel või pikemalt elamisel, samas pole eesti keeles peale suvitaja ka üldisemat teist sõna teise kodu kasutaja kohta, nagu inglise keeles *cottager*.) Kuigi intervjueritavaid oleks olnud võimalik ka rangemalt valida (nt. tema teises kodus saab ööbida ja seal ei elata enamuse aja aastast), peegeldavadki tulemused erinevaid vorme, mis teisel kodul noorte jaoks olla võib. Ühisosana pidasid aga kõik noored ise seda kohta oma teiseks koduks, suvekoduks või maakoduks.

Kindlasti väärrib uurimist teist kodu kasutavate noorte ja kogukonnaga põimumise uurimine kohalike perspektiivist. Kui noored tunnevad, et on maal teretulnud ja loovad seal sidemeid, siis on võimalik, et kohalikud näevad ikka neid võõrastena (1 intervjueritav tõi välja, et ta ei saanud sellest aru enne kui ta maal pikemalt elas). Lisaks on noorte majanduslik ligipääs teisele kodule vastulinnastumisest rääkides teema, mis on väärt uurimist. Kuna teised kodud on Eesti ühiskonnas moodi läinud ning kinnisvarahinnad maal on koroonapandeemiast alates kiires kasvutrendis olnud, võib noortele mitme kodu omamine majanduslikult üha keerukamaks osutada (mitmest intervjuust tuli välja, et tänaste hindadega poleks neil enam võimalik teist kodu osta). Maapiirkondadele on lisaks vanemaealistele ja jõukatele teise kodu omanikele olulised ka noored, kuid hinnatõus võib nende teise kodu ostmise üha enam takistada.

Kui varasemalt on jäänud ebaselgeks, kas koroonapandeemia soosib pikas perspektiivis põhikodu, teist kodu või hoopis mitmepaikset elustiili (Müller *et al.*, 2020), siis noorte teise kodu omanike puhul paistab silma just mitmepaikse elustiili olulisus. Kuigi teine kodu on neil viimastel aastatel toimunud muutuste taustal omandanud üha olulisema rolli, hinnatakse ikkagi, et kaks kodu tasakaalustavad ning täiendavad teineteist ning kolimisplaane näevad lähitulevikus vähesed (siiski võib ühe intervjuueeritava põhjal öelda, et neid on). Pikas perspektiivis, kui lapsed kooli lõpetavad, siis paljud noored oma teise kodusse kolimisel takistusi ei näe. Niisiis võivad need noored viimastel aastatel kogukonnaga tugevnenud sidemete toel just kümnekonna aasta pärast maale kolida, kui nende lapsed iseseisvaks saavad – siis ei liigitu paljud neist enam aga noore alla.

6. Kokkuvõte

Nii Eestis kui ka mujal maailmas on viimastel aastatel tõusnud esile arutelud, kas COVID-19 pandeemia võib pikemas perspektiivis tuua kaasa rohkemate inimeste lahkumise suurematest keskustest ja luua pinnase vastulinnastumiseks (Müller *et al.*, 2020, Raagmaa, 2020, Tammaru, 2021). Kuna maapiirkondadele on eriti olulised just seal elavad noored (Stockdale, 2006, Thissen *et al.*, 2010, Leetmaa ja Väiko, 2015), oli käesoleva magistritöö eesmärgiks analüüsida, kas COVID-19 pandeemia võib Eesti maapiirkondi pikemas perspektiivis elavdada, tekitades pandeemia ajal oma teise kodusse pikemaks kolinutel noortel seal tugevaid sotsiaalseid sidemeid.

Töös viidi läbi 10 intervjuud erinevates Eesti maapiirkondades teist kodu omavate noortega (sündinud 1982–1997). Kvalitatiivse sisuanalüüsi abil selgitati välja nende teise kodu kasutamise motiivid ning uuriti ka noorte põimumist sealse kogukonnaga ning pandeemia mõju kogukonda juurdumisele. Selle uurimine on töö eesmärgi seisukohast oluline, kuna sotsiaalsed sidemed tugevdavad sidet kohaga (Kasarda ja Janowitz, 1974) ning võivad tulevikus teise kodusse elama viia (Rye, 2015). Isegi kui teise kodu kasutajad maale ei kolinud, mängivad nad ka maal perioodiliselt käies olulist rolli piirkonna jätkusuutlikus arengus – eriti kui nad kogukonda kaasatud on (Gallent, 2014, Adamiak, 2018).

Töö tulemusena selgus, et noorte jaoks olulised teise kodu kasutamise motiivid on vaheldus (kontrast igapäevaeluga), kontakt loodusega (rahulik ja taastav looduskeskkond), vabadus (oma koha omamisega kaasnev privaatsus, iseseisvus ja võimalus ise otsustada), pragmaatilised motiivid (renoveerimine, aiahüved, paindlik elukorraldus, kaugtöökeskkond) ning side teise koduga (nii koha kui kogukonnaga). Varem pole konkreetselt noorte teise kodu kasutamise motiive uuritud ning võrreldes varasema kirjandusega tuli noorte puhul eriti esiplaanile vabaduse motiiv. Koroonapandeemia tõstis eriti esile vahelduse, vabaduse ja kaugtöökeskkonna motiivide olulisuse.

Teist kodu omavad noored tunnevad, et nad on maal teretulnud ja kohalikud suhtuvad neisse positiivselt. Noored veetsid pandeemiast tingituna teises kodus pikemalt aega ning sotsiaalsest kontaktist huvitatud noortel tugevnesid sel perioodil ka sidemed kogukonnaga (peamiselt läbi tihedama suhtluse ja tugevnenud kogukonnavahelise tugivõrgustiku). Samas oli ka passiivsemaid noori, kes hindasid juba enne pandeemiat teises kodus käimise juures linnakära eest põgenemist ning privaatsust – nende kokkupuude kogukonnaga ei muutunud. Mõnes piirkonnas takistas ka passiivne kogukond ja külaselts võimalike sidemete tekkimist.

COVID-19 pandeemia avaldas maapiirkondadele positiivset mõju, kuna teist kodu omavad noored said tänu kaugtööle ja kaugõppele maal pikemalt aega veeta ning paljud neist ka kogukonnaga rohkem põimuda. Tugevam side kogukonnaga pakub noorele kindluse ja turvalisuse tunnet, mis võib neid tulevikus veelgi enam kaasata kogukonda ning viia üha rohkema aja veetmiseni maal või isegi sinna kolimiseni (kui nende lapsed iseseisvaks saavad). Kuigi teine kodu on noortel viimastel aastatel põhikodu kõrvalt omandanud üha olulisema rolli, näevad teist kodu omavad noored lähitulevikus üldiselt mitmepaikse elustiili jätkamist. Magistritöö käigus saadud tulemusi saavad ära kasutada maapiirkondade kohalikud omavalitsused, et mõista, mis noori (kui potentsiaalseid maapiirkonna elavdajaid ja tulevase püsielanikke) teise kodu kasutamise juures köidab ning miks nad kohalikega põimuvad või mitte.

Estonian youth motives for second home usage and their integration with local communities during the COVID-19 pandemic

Hardi Heinvere

Summary

The population of Estonian remote rural areas has been declining for decades and this restrains their development. Although young people are often the ones who leave the countryside, a number of young city dwellers have experiences with rural life at their second homes. Very few studies have been describing this phenomenon so far (Pitkänen *et al.*, 2014). The aim of this thesis is to shed light on the long-term impact of COVID-19 pandemic on rural areas, because movement restrictions and adoption of place independent education and work opportunities gave young people an extra chance to move to their country homes and connect with the local community.

Ten interviews were conducted with young second home owners (aged 24–40) from nine rural counties. The interview transcriptions were inductively coded and the qualitative content analysis was used to find out young people's motives for second home usage and their integration with local community before and during the COVID-19 pandemic. Social interaction with community is important, because it is the main factor correlating with considering to migrate to the second home in the future (Rye, 2015). Even without migrating permanently, the second home owners can play important role in the development of rural areas – especially when they are involved in the local community affairs (Gallent, 2014, Adamiak, 2018).

The results highlighted that the main motives for second home use are inversion (contrast from everyday), contact with nature (natural environment for recreation and relaxation), freedom (privacy, independence and freedom to decide for themselves), connection with second home (being emotionally invested to community and place) and pragmatic motives (renovation, benefits of a garden, flexibility due to owning multiple places, and teleworking). Compared to the previous research on the motives of second homes usage, younger people consider the importance of freedom higher. The COVID-19 pandemic, however, has increased the relevance of inversion, freedom and teleworking.

The results also show that young second home owners feel welcomed in the countryside. Due to the pandemic they spent longer periods at the countryside and this intensified contacts between young cottagers and local community members, especially with their neighbours. Young cottagers also received more support from their communities than before. It is important to note, that such bonding only happened if young people had interest to socialise with the locals (most of the cases). There are also some young people who see their second house as a private place to retreat from people – in these situations the level of contacts with community didn't change. In addition, passive community can also be an obstacle to the formation of the bonds.

During the COVID-19 pandemic many young people temporarily moved to the second home and made stronger connections with rural community. Stronger bonds with locals offers young people a sense of security, an opportunity to socialise and it increases emotional connection with second home. In the long-term these bonds may lead to spending more time at the countryside, be more involved in the community or even move there (once their children grow up). Although young second home owners generally expect the continuation of multilocal lifestyle, the effect of recent pandemic on the rural areas was positive – this period enlivened these areas, brought young people to the countryside and increased the importance of a second home. These results can be used by rural local municipalities to understand what attracts young people to spend time at second homes and why and how they intertwine with local community.

Tänuavaldused

Täna südamest Ingmar Pastakut ja Garri Raagmaat töö juhendamise eest. Hindan väga, et Ingmar julgustas ja toetas mind kogu töö tegemise vältel ning leidis alati ka aega, et tööle konstruktiivset tagasisidet anda. Tänu Ingmarile tuli ka suurepärase mõtte just noortele keskenduda. Muidugi oli kirsiks tordile ka Garri panus – tema laialdane silmaring, kommentaarid, täiendused ning geniaalsed mõttelennud viisid töö lausa järgmisele tasandile. Lisaks selle täna Kashif Farooqit ja Toomas Altet, kes tööd viimastel päevadel lihvida aitasid ning Robert Minekast, kes mind keerulistel hetkedel motiveerivate sõnadega toetas.

Kasutatud kirjandus

Adamiak, C. (2018). Segmenting second home tourists in Finland to better explain their mobility and behavior. *e-Review of Tourism Research*, 14:3/4. Vaadatud 29.05.2022 <https://journals.tdl.org/ertr/index.php/ertr/article/view/95>

Adamiak, C., Vepsäläinen, M., Strandell, A., Hiltunen, M., Pitkänen, K., Hall, C. M., Rinne, J., Hannonen, O., Paloniemi, R., Åkerlund, U. (2015). Second home tourism in Finland: Perceptions of citizens and municipalities on the state and development of second home tourism. *Finnish Environment Institute*. Vaadatud 29.05.2022 <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/155090>

Allikas-Pürn, L. (2020). *Suvekoduga seonduv kohaloome ja hajalinnastumise suundumused Lahemaa rannakülade näitel*. Magistritöö, Tallinna Ülikool.

Alumäe, T., Tilk, O., Asadullah. (2018). Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech. *Baltic HLT 2018*. Vaadatud 29.05.2022 <https://ebooks.iospress.nl/volumearticle/50297>

Aronsson L. (1993). Mötet: en studie i Smögen av turisters, fritidsboendes och bofastas användning av tid och rum. *Karlstad University*, 93:1. Vaadatud 29.05.2022 <http://kau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A595382&dswid=8037>

Bachke, N. F., Rye, J. F. (2011). Hytteliv og arbeidsliv. *Tidsskriftet Utmark 2011*, 1–2. Vaadatud 29.05.2022 <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2393216>

Back, A., Marjavaara, R. (2017). Mapping an invisible population: the uneven geography of second-home tourism. *Tourism Geographies*, 19:4, 595–611, doi: 10.1080/14616688.2017.1331

Beno, M. (2019). Home-based Telework and the Role of Gender – Results of a Study in Austria. *CONF-IRM 2019*. Vaadatud 29.05.2022 <https://aisel.aisnet.org/confirm2019/12>

Benson, M., O'Reilly, K. (2009). Lifestyle Migration: Escaping to the Good Life? In: M. Benson, K. O'Reilly (Eds.), *Lifestyle Migration: Expectations, Aspirations and Experiences*, 1–13. Ashgate Publishing.

Bernard, A., Vidal, S. (2019). Does moving in childhood and adolescence affect residential mobility in adulthood? An analysis of long-term individual residential trajectories in 11 European countries. *Population, Space and Place*, 26:1, doi: 10.1002/psp.2286

- Boyle, P., Halfacree, K., Robinson, V. (1998). *Exploring Contemporary Migration*. Harlow: Longman.
- Chaplin, D. (1999). Consuming Work/Productive Leisure: the Consumption Patterns of Second Home Environments. *Leisure Studies*, 18:1, 41 – 55. doi: 10.1080/026143699375041
- Cohen, E., (1974). Who is a tourist? A conceptual clarification. *Sociological Review*, 22:4, 527–555, doi: 10.1111/j.1467-954X.1974.tb00507.x
- Czarnecki, A., Dacko, A., Dacko, M. (2021). Changes in mobility patterns and the switching roles of second homes as a result of the first wave of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 1–19, doi: 10.1080/09669582.2021.2006201
- Dijst, M., Lanzendorf, M., Barendregt, A., Smit, L. (2005). Second homes in Germany and the Netherlands: ownership and travel impact explained. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 96:2, 139–152, doi: 10.1111/j.1467-9663.2005.00446.x
- Falkingham, J. Evandrou M., Vlachantoni A. (2020). *Handbook on Demographic Change and the Life-Course*. Edward Elgar Publishing.
- Feijten, P., Mulder, C. H. (2010). Gender, divorce and housing – a life course perspective. In: D. Reuschke (Eds.), *Wohnen und Gender*, 175–193. VS Verlag für Sozialwissenschaften. Doi: 10.1007/978-3-531-92110-5_10
- Feld, K. (2019). *Suvituspiirkonna potentsiaal kaugtöö piirkonnana Lääneranna valla näitel*. Magistritöö, Tartu Ülikooli Pärnu kolledž.
- Gallent, N. (2014). The Social Value of Second Homes in Rural Communities. *Housing, Theory and Society*, 31:2, 174–191, doi:10.1080/14036096.2013.830986
- Godbey, G., Bevins, M. I., (1987). The Life Cycle of Second Home Ownership: A Case Study. *Journal of Travel Research*, 25:3, 18–22, doi:10.1177/004728758702500305
- Halfacree, K. (2011). “A solid partner in a fluid world” and/or “line of flight”? Interpreting second homes in the era of mobilities. *Norwegian Journal of Geography*, 65:3, 144–153, doi:10.1080/00291951.2011.598238
- Hall, C. M., Müller, D. K. (2003). Second Homes and Regional Population Distribution: On Administrative Practices and Failures in Sweden. *Espace Populations Sociétés*, 2003:2, 251–261. Vaadatud 29.05.2022 https://www.persee.fr/doc/espos_0755-7809_2003_num_21_2_2079?pageid=t1_261

- Hall, C. M., Müller, D. K. (2004). Introduction: second homes, curse or blessing? Revisited. In: C. M. Hall, D. K. Müller (Eds.), *Tourism, mobility and second homes. Between elite landscape and common ground*, 3–14. Clevedon: Channel View Publications.
- Hall, C. M., Müller, D. K. (2018). The Future of Second Homes. In: C. M., Hall, D. K. Müller (Eds.), *The Routledge Handbook of Second Home Tourism and Mobilities*, 355–360. London: Routledge.
- Hall, C. M., Page, S. (2014). *The geography of tourism and recreation: Environment, Place and Space*. London: Routledge. Vaadatud 29.05.2022 <https://www.routledge.com/The-Geography-of-Tourism-and-Recreation-Environment-Place-and-Space/Hall-Page/p/book/9780415833998>
- Hiltunen, M. J. (2007). Environmental Impacts of Rural Second Home Tourism – Case Lake District in Finland. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7:3, 243–265, doi: 10.1080/15022250701312335
- Hiltunen, M., Rehunen, A. (2014). Second home mobility in Finland: Patterns, practices and relations of leisure oriented mobile lifestyle. *Fennia*, 192:1, 1–22. Vaadatud 29.05.2022 <https://fennia.journal.fi/article/view/8384>
- Ilves, M. (2020). *Suvekodude külastusmustrid ja neid mõjutavad tegurid Eestis*. Magistritöö, Tartu Ülikool.
- Jaakson, R., (1986). Second-home domestic tourism. *Annals of Tourism Research*, 13:3, 367–391, doi:10.1016/0160-7383(86)90026-5
- Kaltenborn, B., Clout H. (1998). The alternate home – motives of recreation home use. *Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography*, 52:3, 121–134, doi: 10.1080/00291959808552393
- Kasarda, J., Janowitz, M. (1974). Community Attachment in Mass Society. *American Sociological Association*, 39:3, 328–339, doi: 10.2307/2094293
- Kindel, G., Raagmaa, G. (2015). Recreational home owners in the leadership and governance of peripheral recreational communities. *Hungarian Geographical Bulletin*, 64:3, 233–245, doi: 10.15201/hungeobull.64.3.6
- Knox, P., Pinch, S. (2010). *Urban Social Geography: An Introduction*. Harlow: Pearson Education Limited.

- Kulu, H., Milewski, N. (2007). Family Change And Migration In The Life Course. *Demographic Research*, 17:19, 567–590, doi: 10.4054/DemRes.2007.17.19
- Lagerqvist, M. (2013). I would much rather be still here and travel in time: the intertwinedness of mobility and stillness in cottage living. *Fennia*, 191:2, 92–105. Vaadatud 29.05.2022 <https://fennia.journal.fi/article/view/8287>
- Laurits, K. (2014). *Püsielanike ja suvitajate seisukohad nõukogudeaegse suvilapiirkonna arengust Vääna-Jõesuu küla näitel*. Lõputöö, Tartu Ülikool.
- Leetmaa, K., Väiko, A. (2015). Siseränne asustussüsteemi kujundajana perioodil 1989 – 2011. In: A. Tammur (Eds.). *Rahvastiku areng*, 76–113. Tallinn: Statistikaamet. Vaadatud 29.05.2022 https://www.stat.ee/sites/default/files/2020-07/Rahvastiku_areng.pdf
- Liikumisanalüüs. (2020). *Statistikaamet*. Vaadatud 29.05.2022 <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/eksperimentaalstatistika/liikumisanaluus>
- Lilleoja, L., Raudsepp, M. (2016). Cohort-specific value patterns in the new millenium. In: R. Nugin, A. Kannike, M. Raudsepp (Eds.), *Generations In Estonia: Contemporary Perspectives on Turbulent Times*, 5, 36–70. Tartu: University of Tartu Press. Vaadatud 29.05.2022 <https://www.academia.edu/48514820/>
- Lipkina, O. (2013). Motives for Russian Second Home Ownership in Finland. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 13:4, 299–316. Doi: 10.1080/15022250.2013.863039
- Longino, C. F. (1992). The forest and the trees: Micro-level considerations in the study of geographic mobility in old age. In: A. Rogers (Eds.), *Elderly Migration and Population Redistribution*, 23–34. London: Belhaven Press.
- Lundholm, E. (2006). Are Movers still the Same? Characteristics of Interregional Migrants in Sweden 1970–2001. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 98:3, 336–348, doi: 10.1111/j.1467-9663.2007.00401.x
- Lundmark, L., Marjavaara, R. (2013). Second Home Ownership: A Blessing for All? *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 13:4, 281–298. doi: 10.1080/15022250.2013.862439
- Marcouiller, D. W. (1996). Recreational Homes and Regional Development: A Case Study from the Upper Great Lakes States. *University of Wisconsin*. Vaadatud 29.05.2022 books.google.ee/books/about/Recreational_Homes_and_Regional_Developm.html

- Marcouiller, D. W., Gartner, W. F., Chraca, A. (2013). Recreational Homes and Planning in Gateway Communities: A Literature Review. *University of Wisconsin*. Vaadatud 29.05.2022 <https://dpla.wisc.edu/wp-content/uploads/sites/1021/2017/06/13wp13-02.pdf>
- Marjavaara, R. (2008). *Second home tourism: The root to displacement in Sweden?* Umeå: GERUM Kulturgeografi.
- Marjavaara, R., Lundholm, E. (2014). Does Second-Home Ownership Trigger Migration in Later Life? *Population, Space and Place*, 22:3, 228–240, doi: 10.1002/psp.1880
- McHugh, K., Hogan, T., Happel, S., 1995. Multiple Residence and Cyclical Migration: A Life Course Perspective. *The Professional Geographer*, 47:3, 251–267, doi: 10.1111/j.0033-0124.1995.00251.x
- McIntyre, N., Williams, D., McHugh, K. (2006a). Introduction. In: N. McIntyre, D. Williams, K., McHugh (Eds.), *Multiple Dwelling and Tourism: Negotiating Place, Home and Identity*, 3–14, CABI, doi: 10.1079/9780845931202.0000
- McIntyre, N., Williams, D., McHugh, K. (2006b). Multiple Dwelling: Prospect and Retrospect. In: N. McIntyre, D. Williams, K., McHugh (Eds.), *Multiple Dwelling and Tourism: Negotiating Place, Home and Identity*, 313–322, CABI, doi: 10.1079/9780845931202.0000
- Mets, A. (01.04.2020). Eestlaste huvi maakodude vastu on rekordkõrge: vaata, kuhu see soodsalt soetada. *Kodugeenius*. Vaadatud 29.05.2022 <https://kodu.geenius.ee/rubriik/kinnisvara/eestlaste-huvi-maakodude-vastu-on-rekordkorge-vaata-kuhu-see-soodsalt-soetada/>
- Mikolai J., Kulu H., Mulder, C. (2020). Introduction to the Special Collection on “Separation, Divorce, and Residential Mobility in a Comparative Perspective”. *Demographic Research*, 43:2, 35–58, doi: 10.4054/DemRes.2020.43.2
- Modenes, J., Lopez-Colas, J. (2007). Second homes and compact cities in Spain: Two elements of the same system? *Tijdschrift Voor Economische En Sociale Geografie*, 98:3, 325–335, doi: 10.1111/j.1467-9663.2007.00400.x
- Moscardo, P., Benckendorff, G. (2010). Mythbusting: Generation Y and travel. In: P. Benckendorff, G. Moscardo, D. Pendergast (Eds.), *Tourism and Generation Y*, 16–26. Wallingford, UK: CAB International. doi: 10.1079/9781845936013.0000

- Müller, D. K. (1999). *German second home owners in the Swedish countryside: On the internationalization of the leisure Space*. Umeå University. Vaadatud 29.05.2022
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:688723/FULLTEXT01.pdf>
- Müller, D. K. (2002a). German Second Home Development in Sweden. In: C.M. Hall, A.M. Williams (Eds.), *Tourism and Migration: New Relationships between Production and Consumption*, 169–185, Dordrecht: Kluwer, doi:10.1007/978-94-017-3554-4
- Müller, D. K. (2002b). German Second Homeowners in Sweden. *Tourisme et migrations*, 18:1, 67–86, doi: 10.4000/remi.1684
- Müller, D. K., Hall, C. M., Keen, D. (2004). Second Home Tourism Impact, Planning and Management. In: C. M. Hall, D. K. Müller (Eds.). *Tourism, mobility and second homes. Between elite landscape and common ground*, 15-32, Clevedon: Channel View Publications.
- Müller, D. K. (2006). The Attractiveness of Second Home Areas in Sweden: A Quantitative Analysis. *Current Issues in Tourism*, 9:4/5, 335–350, doi: 10.2167/cit269.0
- Müller, D. K. (2007). Second Homes in the Nordic Countries: Between Common Heritage and Exclusive Commodity. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7:3, 193–201, doi: 10.1080/15022250701300272
- Müller, D. K., Marjavaara, R. (2012). From second home to primary residence: Migration towards recreational properties in Sweden 1991-2005. *Tijdschrift Voor Economische En Sociale Geografie*, 103:1, 53–68, doi: 10.1111/j.1467-9663.2011.00674.x
- Müller, D. K., Pitkänen, K., Hannonen, O., Toso, S., Gallent, N., Hamiduddin, I., Halseth, G., Hall, C. M., Treivish, A., Nefedova, T. (2020). Second homes during corona - safe or unsafe haven and for whom? Reflections from researchers around the world. *Matkailututkimus*, 16:2, 20–39, doi: 10.33351/mt.97559
- Norris, M., Winston, N. (2010). Second-Home Owners: Escaping, Investing or Retiring? *Tourism Geographies*, 12:4, 546–567, doi: 10.1080/14616688.2010.516401
- Nouza, M., Ólafsdóttir, R., Sæþórsdóttir, A. D. (2015). Motives and behaviour of second home owners in Iceland reflected by place attachment. *Current Issues in Tourism*, 21:2, 225–242, doi: 10.1080/13683500.2015.1072139
- Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.) Vaadatud 29.05.2022
<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

- Pendergast, D. (2010). Getting to know the Y Generation. In: P. Benckendorff, G. Moscardo, D. Pendergast (Eds.), *Tourism and Generation Y*, 1–15. Wallingford, UK: CAB International. doi: 10.1079/9781845936013.0000
- Pennington-Gray, L., Fridgen, J. D., Stynes, D. (2003). Cohort Segmentation: An Application to Tourism. *Leisure Sciences*, 25:4, 341–361, doi: 10.1080/714044495
- Pers, A., Lagerqvist, M., Nordin, U. (2018). The Family And The Second Home. In: C. M., Hall, D. K. Müller (Eds.), *The Routledge Handbook of Second Home Tourism and Mobilities*, 267–276. London: Routledge.
- Petterson, R (1999). *Foreign Second Home Purchases - The Case of Northern Sweden, 1990-96*. Umeå: CERUM. Vaadatud 29.05.2022 <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:227392/FULLTEXT01.pdf>
- Pitkänen, K. (2008). Second-home Landscape: The Meaning(s) of Landscape for Second-home Tourism in Finnish Lakeland. *Tourism Geographies*, 10:2, 169–192, doi: 10.1080/14616680802000014
- Pitkänen, K., Puhakka, R., Semi, J., Hall, C. M. (2014). Generation Y and Second Homes: Continuity and Change in Finnish Outdoor Recreation. *Tourism Review International*, 18:3, 207–221, doi: 10.3727/154427214x14101901317273
- Poikolainen, J. (2022). Between traditional lifestyle and late modern leisure: young second-home dwellers' perspectives on Finnish cottage culture. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 22:2, 128–143, doi: 10.1080/15022250.2022.2028673
- Pouta, E., Sievänen, T., Neuvonen, M. (2006). Recreational wild berry picking in Finland—Reflection of a rural lifestyle. *Society and Natural Resources*, 19, 285–304, doi: 10.1080/08941920500519156
- Quinn, B. (2004). Dwelling through multiple places: a case study of second home ownership in Ireland. In: C. M. Hall, D. K. Müller (Eds.). *Tourism, mobility and second homes. Between elite landscape and common ground*, 113-132, Clevedon: Channel View Publications.
- Robertson, R. W. (1977) Second-home decisions: the Australian context. In: J. T. Coppock (Eds.), *Second Homes. Curse or Blessing?*, 119-138, Oxford: Pergamon Press.
- Raagmaa, G. (29.09.2020). Regionaalareng: Eestis on turismi arenguks ruumi. *Postimees*. Vaadatud 19.05.2022 <https://leht.postimees.ee/7073317/>

- Rye, J. F. (2015). Moving to the countryside? The case of second home users in Norway. *Norwegian Journal of Geography*, 69:3, 166-177, doi: 10.1080/00291951.2015.1040832
- Silm, S., Ahas, R. (2010). The Seasonal Variability of Population in Estonian Municipalities. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 42:10, 2527–2546, doi: 10.1068/a43139
- Stedman, R. (2006). Understanding Place Attachment Among Second Home Owners. *American Behavioral Scientist*, 50:2, 187–205, doi: 10.1177/0002764206290633
- Stockdale, A. (2006). Migration: Pre-requisite for rural economic regeneration? *Journal of Rural Studies*, 22:3, 354–366, doi: 10.1016/j.jrurstud.2005.11.001
- Stockdale A, MacLeod M, Philip L. (2012). Connected Life Courses: Influences on and Experiences of ‘Midlife’ In-Migration to Rural Areas. *Population, Space and Place*, 19:3, 239–257, doi: 10.1002/psp1709
- Strandell, A., Hall, C. M. (2015). Impact of the residential environment on second home use in Finland – Testing the compensation hypothesis. *Landscape and Urban Planning*, 133, 12-23, doi: 10.1016/j.landurbplan.2014.09.011
- Tammaru, T. (19.11.2021). Kas pandeemia avas võimaluse maapiirkondadele? *Postimees*. Vaadatud 29.05.2022 <https://arvamus.postimees.ee/7389992/>
- Thissen, F., Fortuijn, J. D., Strijker, D., Haartsen, T. (2010). Migration intentions of rural youth in the Westhoek, Flanders, Belgium and the Veenkoloniën, The Netherlands. *Journal of Rural Studies*, 26:4, 428–436, doi: 10.1016/j.jrurstud.2010.05.001
- Titma, M. (2002). *30- ja 50-aastaste põlvkonnad uue aastatuhande künnisel*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda.
- Tjørve, E., Flognfeldt, T., Tjørve, K. M. C. (2013). The Effects of Distance and Belonging on Second-Home Markets. *Tourism Geographies*, 15:2, 268–291, doi: 10.1080/14616688.2012.7262
- Vihma, P., Lippus, M. (2014). *Eesti kogukondade hetkeseis. Uuringuraport*. Tallinn: Linnalabor ja Eesti Külaliikumine Kodukant. Vaadatud 29.05.2022 <https://www.kysk.ee/failid/Upload/files/Uuringud/Kogukonnauuring.pdf>
- Vrchota, J., Marikova, M., Rehor, P. (2020). Teleworking in small and medium enterprises (SMES) before the onset of Coronavirus crisis in the Czech Republic. *Management: Journal of Contemporary Management Issues*, 25:2, 151–164, doi: 10.30924/mjcmi.25.2.8

Williams, D. R. and Kaltenborn, B. P. (1999) Leisure places and modernity: the use and meaning of recreational cottages in Norway and the USA. In: D. Crouch (Eds.), *Leisure/Tourism Geographies. Practices and Geographical Knowledge*, 214–230, London: Routledge.

Lisad

Lisa 1. Intervjuu küsimustik

Plokk	Küsimused	Bloki eesmärk
I plokk	<p>Kus asub teie teine kodu ja mis on selle saamisluhu?</p> <p>Kuidas olete selle piirkonnaga seotud?</p> <p>Milline teine kodu ja selle ümbrus välja näeb?</p>	Uurida sissejuhatuseks teise kodu ja taustaloo kohta
II plokk	<p>Kui tihti Te oma teises kodus käite ja kui palju seal aega veedate? Mis takistab rohkem veeta? Pandeemia mõju?</p> <p>Kas olete perega kasutanud teises kodus ka kaugtöö/kaugõppevõimalusi, ka pandeemiaajal? Kuidas rahule jäite?</p> <p>Mis on Teie varasem kogemus maaeluga? Kuidas on elu jooksul muutunud suhtumine teise koduga/maal elamisega?</p> <p>Millised on Teie tulevikuplaanid ja nägemus seoses teise koduga nii lühikeses kui pikas perspektiivis?</p> <p>Kas olete kaalunud kunagi teise kodusse püsivalt kolimist? Miks jah või miks ei? Mis on takistused teise kodusse kolimisel? Kuidas pandeemia seda suhtumist muutnud on?</p> <p>Defineerige, mida üldse tähendab Teie jaoks esimene ja teine kodu (kuidas iganes ta neid nimetab, nt. linnakodu-maakodu). Mis teeb ühest kodust ühe ja teisest teise?</p>	Selgitada välja teise kodu kasutusmuster, intervjueeritava minevikukogemus maaeluga ja tulevikuplaanid, sinna kolimise potentsiaal, ning kuidas koroonapandeemia neid faktoreid mõjutanud on
III plokk	<p>Mis põhjustel Teil oma teises kodus käia meeldib?</p> <p>Seletage erinevad põhjused lahti.</p> <p>Mida pakub Teile maakodu, mida linnakodu ei paku?</p> <p>Mis tunne seal olles tekib?</p> <p>Miks selle ostsite? Kuidas otsuseni jõudsite?</p> <p>Kas teises kodus elamine on vastanud Teie ootustele enne selle soetamist? Mis osas on ja mis osas mitte?</p> <p>Milllega olete teises kodus käies rahul ning millest tunnete</p>	Selgitada läbi erinevate nurkade alt püstitatud küsimuste välja teise kodu soetamise ja kasutamise motivaatorid, rõõmud ja mured seoses sellega ning kuidas koroonapandeemia neid mõjutanud on

	puudust? Mis leevendaks puudusi? Pandeemia mõju?	
IV plokk	<p>Kui palju suhete oma naabritega? Mis olukordades? Miks ei ole rohkem suhelnud?</p> <p>Kui palju ja millega küsite naabritelt või kogukonnalt abi? Kui vähe siis miks ei söenda rohkem abi küsida?</p> <p>Missugune on kohalik kogukond ja seltsielu?</p> <p>Kas ja kuidas olete panustanud kohaliku kogukonna/külaseltsi tegevustesse?</p> <p>Mil määral tahate ise kohalikus kogukonnas panustada? Mis seda takistab?</p> <p>Kuidas kohalik kogukond Teid vastu võtnud on?</p> <p>Kui oluline on Teile kontakt naabrite ja kogukonnaga?</p> <p>Kas sa tunned, et kogukond ja naabrid on tugevdanud sinu sidet teise koduga ja kuidas?</p> <p>Kuidas mõjutas pandeemia ajal maal rohkem elamine (kui oli nii) sinu sidemet kohaliku piirkonnaga?</p> <p>Kuidas reageeris kogukond pandeemia ja eriolukorrale? Mis rolli mängib teine kodu Teil pere ringis (sugulased)?</p>	Selgitada välja küsitletava side kohaliku kogukonnaga ja naabritega ning nende suhtumine sellesse
V plokk	<p>Kuidas on Teie nimi?</p> <p>Kui vanad on Teie pereliikmed ja kas on lapsi?</p> <p>Millega Te tegelete?</p> <p>Mis haridustase Teil on?</p> <p>Mis on Teie sissetulek kuus? (keskmisest madalam, keskmine, või keskmisest kõrgem)</p> <p>Kus asub Teie põhikodu?</p>	Koguda lõpetuseks täiendavat infot intervjuueeritava kohta

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Hardi Heinvere**,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose, **“Eesti noorte teise kodu kasutamise motiivid ja põimumine kohaliku kogukonnaga COVID-19 pandeemia ajal”**, mille juhendajad on Ingmar Pastak ja Garri Raagmaa, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commonsi litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Hardi Heinvere

30.05.2022